

ביאור בדרך אפשר

הקדוש ברוך הוא אומר לבני ישראל:

1 **אם** בַּחֲקָתִי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אוֹתָם, אִם
2 תִּעֲשׂוּ בְלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבִקְיוֹם הַמִּצְוֹת, אִזְ וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם
3 וְגו' וְכָל שָׂאֵר הַבְּרִכּוֹת וְהִיעוּדִים הַמְּנַיִים בַּפְּסוּקִים הַבָּאִים עַד לְסִיּוֹם הָעֵינָן

4 וְאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת¹ בְּקוֹמָה

5 זְקוּפָה.

6 וְצִרִיף לְהִבִּין², לְמָה נֶאֱמָרוּ

7 פֶּאֵן כִּשְׂכָר בְּעַד לִימּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוֹם

8 הַמִּצְוֹת יַעוּדִים גִּשְׁמֵיִם, וְלֹא

9 יַעוּדִים רוֹחֲנֵיִם וְהָרִי וְהָדָא

10 שֶׁהַרְחִינּוּת נִעְלִית מִהַגְּשָׁמִיּוֹת? וְיֵשׁ

11 לְהוֹסִיף בְּזָה, וְלַחֲזוֹק אֶת הַשְּׂאֵלָה

12 עוֹד יוֹתֵר דְּהִגָּה, יַעוּדִים

13 גִּשְׁמֵיִם הַבְּטַחְתּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-

14 הוּא לְטוֹבָה גְּשֵׁמִית נִזְכָּרוּ בְּכַמָּה

15 מְקוֹמוֹת נוֹסְפִים בַּתּוֹרָה,

16 וְהִחִידוּשׁ וְהַפְּלֵא פֶּאֵן בְּפִרְשַׁת

17 בַּחֲוֹקֵי הוּא שֶׁהִיעוּדִים

18 הַגִּשְׁמֵיִם הֵם בְּפִרְשָׁה כְּלִלִית

19 בַּתּוֹרָה, שְׂבָה מְדוּבָר אֹדוֹת

20 כְּלָלוֹת עֵנָן לִימּוּד הַתּוֹרָה

21 וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, וְלֹא רַק עַל מִצְוֹה

22 פְּרִיטִית (כְּמוֹ, לְמַשֵּׁל, הַהִבְטַחָה

23 לְאִרְיִכּוֹת יָמִים בְּגַלְל קִיּוֹם מִצְוֹת כִּיבּוּד

24 אֲב וְאִם) וְכִמּוֹ שְׂפָתַי רִשׁ"י

25 בְּפִרְוִישׁ הַפְּסוּק הַפּוֹתַח אֶת פִּרְשַׁנּוּ

26 אִם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ, יָכוֹל הִיִּתָּה

27 אִפְשָׁרוֹת לֹמַר שׁ"אִם בַּחֲוֹקֵי תִלְכוּ"

28 וְהָ קִיּוֹם הַמִּצְוֹת, אֲבָל כְּשֶׁהוּא

29 הַפְּסוּק מִשְׁמֵר אֹמֵר וְאֵת מִצְוֹתַי

30 תִּשְׁמְרוּ, הָרִי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת

31 אֲמָרוּ, וְאִין צוּרֵךְ לְכַפּוֹל אֶת הַדְּבַר

32 פְּעַמִּים הָאֵ מַה אֲנִי מְקַיֵּים אִם

33 בַּחֲקָתִי תִלְכוּ, שְׂתִּהְיִי עֲמָלִים

34 בַּתּוֹרָה נִמְצָא שֶׁהַכְּתוּב מְדַבֵּר עַל

35 כְּלָלוֹת לִימּוּד הַתּוֹרָה וְעַל כְּלָלוֹת קִיּוֹם

36 הַמִּצְוֹת.

37 וְעוֹד זֹאת, קִיּוֹמֵת סִיבָה נּוֹסֶפֶת

38 לְהַתְּפֵאל עַל כֵּךְ שֶׁנֶּאֱמָרוּ כִּאֵן יַעוּדִים

39 שֶׁל טוֹבָה גְּשֵׁמִית עַל לִימּוּד הַתּוֹרָה

40 וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת כִּיּוֹן שְׂמַגּוֹדֵל מְעַלֵּת הַשְּׂכָר שֶׁנִּזְכָּר פֶּאֵן, שֶׁהִי

41 הַתּוֹרָה מְפִרֶשֶׁת כִּאֵן טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת מֵאֵד מוֹכַח שְׂמַדוּבָר פֶּאֵן בְּקִיּוֹם

ביאור בדרך אפשר

42 הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּאוֹפֵן נְעִלָה שֶׁלֹּכַן רָאוּ לַתּוֹת עֲלֵיהֶם שֶׁכָּר כָּל כֵּךְ
43 נְעִלָה. דְּהִנֵּה, אֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל³ בְּפִרְקֵי אֲבוֹת שְׂכָר מְצוּהָ
44 מְצוּהָ ("מִהַשְׁמִים מִסִּיעֵין וּמִזְמִינִים בִּיד מִי שֶׁעֲשָׂה מִצְוֹהֵה אַחַת שִׁיעֲשֶׂה
45 אַחֲרָת, כְּדִי לַתּוֹת לוֹ שֶׁכָּר עַל שִׁתְּיָה") פִּירוּשׁ רַבִּי עוֹבְדִיָה מְבִרְטַנְרָא, וְכַפִּי
46 שְׂמַכְבָּר רַבִּינוּ הִזְקֵן בַּתְּנִיָּא⁴

47 שֶׁהַמְּשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל "שֶׁכָּר מִצְוֹה
48 מִצְוֹה" הִיא שְׂמַשְׂכָּרָה גִּדְע
49 מִהוּתָה וּמְדַרְגָּתָה וְאִם הַשְּׂכָר עַל
50 מִצְוֹה מִסִּיעֵימֵת הוּא נְעִלָה יוֹתֵר, הָרִי זוֹ
51 הוֹכַחָה שׁוֹ מִצְוֹה נְעִלִית יוֹתֵר. וְכִיּוֹן
52 שְׂהַשְּׂכָר שֶׁנִּזְכָּר פֶּאֵן בִּיעוּדִים
53 שְׁבַחְתִּילֵת פִּרְשַׁת בַּחֲוֹקֵי הוּא
54 בְּאוֹפֵן שְׂלִמְעָלָה מִהַטְּבַע,
55 כְּפִי שְׂדָרְשׁוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל⁵ עַל
56 הַפְּסוּק⁶ וְעֵץ הַשְּׂדֵה יִתֵּן
57 פְּרִיּוֹ, הֵן אֵילָנֵי סָרְק שְׁבַדְרֵךְ
58 הַטְּבַע לֹא נוֹתֵינִם פְּרוֹת וְעֵתִידִין
59 לְעֲשׂוֹת פִּירוֹת, וְכֵן דְּרִשׁוּ⁷
60 עַל הַפְּסוּק⁸ וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם
61 בְּעֵתָם, שֶׁהַעַת וְהוֹמֵן הַטּוֹבִים בִּיּוֹתֵר
62 לִיְרִידַת גְּשָׁמִים הֵם בְּלִילֵי רְבִיעִיּוֹת
63 וּבְלִילֵי שְׁבַתוֹת, שְׂכֵן מְצִינּוּ
64 כּוֹ' שְׂיַרְדּוּ לָהֶם גִּשְׁמֵיִם
65 בְּלִילֵי רְבִיעִיּוֹת וּבְלִילֵי
66 שְׁבַתוֹת וְהַגְּשָׁמִים יִרְדּוּ בְּשַׁפַּע רַב
67 מֵאֵד כְּדִי כֵךְ שֶׁנֶּעֱשׂוּ חֲטִיִּים
68 גְּדוּלוֹת מֵאֵד פְּכָלְיוֹת וְכוּ', שֶׁלֹּא
69 כְּדִרְךְ הַטְּבַע, הָרִי מוֹכֵן, שְׂשְׂכָר
70 נְעִלָה כְּזָה שֶׁל גִּידוּלִים מוֹצֵלְחִים
71 לְמַעֲלָה מִהַטְּבַע מוֹרָה עַל גּוֹדֵל
72 מְעַלֵּת הָעֵבּוּדָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה
73 וּמִצְוֹת. וְכִמְרוֹמְזוּ גוֹדֵל מְעַלֵּת
74 הִיעוּדִים הָאֲמוּרִים בְּפִרְשָׁה זוֹ גַּם
75 בְּמָה שְׂפָתוֹב כִּאֵן עַל לִימּוּד הַתּוֹרָה
76 וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת בַּחֲקָתִי תִלְכוּ,
77 בַּחֲקָתִי דִּיִּיקָא, וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת
78 נִקְרָאִים בְּבִיטוֹי "בַּחֲוֹקֵי" דְּוּוּקָא
79 שֶׁהוּא עֵנָן אוֹתִיוֹת הַתְּקִיקָה
80 הַמְּאוּחָדוֹת בְּעֲצָמוֹת אוֹר-
81 אִין-סוּף (פְּמַבּוּאָר בְּלִקוּטֵי

בס"ד. שבת פרשת בהר- בחוקותי, מברכים החודש סיון, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

1 **אם** בַּחֲקָתִי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם
2 אוֹתָם, וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְגו' וְאוֹלֶךְ
3 אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת¹. וְצִרִיף לְהִבִּין², לְמָה נֶאֱמָרוּ
4 פֶּאֵן יַעוּדִים גִּשְׁמֵיִם, וְלֹא יַעוּדִים רוֹחֲנֵיִם. וְיֵשׁ
5 לְהוֹסִיף בְּזָה, דְּהִנֵּה, יַעוּדִים גִּשְׁמֵיִם נִזְכָּרוּ
6 בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה, וְהִחִידוּשׁ פֶּאֵן הוּא
7 שֶׁהִיעוּדִים הַגִּשְׁמֵיִם הֵם בְּפִרְשָׁה כְּלִלִית בַּתּוֹרָה,
8 שְׂבָה מְדוּבָר אֹדוֹת כְּלָלוֹת עֵנָן לִימּוּד הַתּוֹרָה
9 וְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, וְכִמּוֹ שְׂפָתַי רִשׁ"י בְּפִירוּשׁ אִם
10 בַּחֲקָתִי תִלְכוּ, יָכוֹל זֶה קִיּוֹם הַמִּצְוֹת, כְּשֶׁהוּא
11 אֹמֵר וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, הָרִי קִיּוֹם הַמִּצְוֹת
12 אֲמָרוּ, הָאֵ מַה אֲנִי מְקַיֵּים אִם בַּחֲקָתִי תִלְכוּ,
13 שְׂתִּהְיִי עֲמָלִים בַּתּוֹרָה. וְעוֹד זֹאת, שְׂמַגּוֹדֵל
14 מְעַלֵּת הַשְּׂכָר שֶׁנִּזְכָּר פֶּאֵן, מוֹכַח שְׂמַדוּבָר פֶּאֵן
15 בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת בְּאוֹפֵן נְעִלָה. דְּהִנֵּה, אֲמָרוּ
16 רְבוּתֵינוּ ז"ל³ שְׂכָר מְצוּהָ מְצוּהָ, וְכַפִּי שְׂמַכְבָּר
17 רַבִּינוּ הִזְקֵן בַּתְּנִיָּא⁴ שְׂמַשְׂכָּרָה גִּדְע מִהוּתָה
18 וּמְדַרְגָּתָה. וְכִיּוֹן שְׂהַשְּׂכָר שֶׁנִּזְכָּר פֶּאֵן הוּא בְּאוֹפֵן
19 שְׂלִמְעָלָה מִהַטְּבַע, כְּפִי שְׂדָרְשׁוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל⁵ עַל
20 הַפְּסוּק⁶ וְעֵץ הַשְּׂדֵה יִתֵּן פְּרִיּוֹ, הֵן אֵילָנֵי סָרְק
21 וְעֵתִידִין לְעֲשׂוֹת פִּירוֹת, וְכֵן דְּרִשׁוּ⁷ עַל הַפְּסוּק⁸
22 וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם, בְּלִילֵי רְבִיעִיּוֹת וּבְלִילֵי
23 שְׁבַתוֹת, שְׂכֵן מְצִינּוּ כּוֹ' שְׂיַרְדּוּ לָהֶם גִּשְׁמֵיִם
24 בְּלִילֵי רְבִיעִיּוֹת וּבְלִילֵי שְׁבַתוֹת עַד שֶׁנֶּעֱשׂוּ חֲטִיִּים
25 פְּכָלְיוֹת וְכוּ', הָרִי מוֹכֵן, שְׂשְׂכָר נְעִלָה כְּזָה מוֹרָה
26 עַל גּוֹדֵל מְעַלֵּת הָעֵבּוּדָה בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת.
27 וְכִמְרוֹמְזוּ גַּם בְּמָה שְׂפָתוֹב בַּחֲקָתִי תִלְכוּ, בַּחֲקָתִי
28 דִּיִּיקָא, שֶׁהוּא עֵנָן אוֹתִיוֹת הַתְּקִיקָה הַמְּאוּחָדוֹת
29 בְּעֲצָמוֹת אוֹר-אִין-סוּף (פְּמַבּוּאָר בְּלִקוּטֵי

תּוֹרָה⁸), כִּשְׁם שְׁבַחְתִּיבָה גְּשֵׁמִית יֵשׁ אוֹתִיוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל יַדֵּי דָוִד שֶׁהֵם
מִצִּיאוֹת נְפִרֶדֶת מִהַקְּלֵף אוֹ הַנִּיר שֶׁעֲלֵיו הֵן כְּתוּבוֹת יֵשׁ אוֹתִיוֹת הַחֲקוּקוֹת

(1) ר"פ בחוקותי (כו, גיג). (2) ראה גם אוה"ת בחוקותי ע' קצז. מאמר דש"פ בחוקותי תרל"א. תרל"ח (סה"מ תרל"א ח"א ע' שכז. תרל"ח ע' קנה). רד"ה אם בחוקותי תלכו תרס"ז (המשך תרס"ו ע' תלד). (3) אבות פ"ד מ"ב. (4) פל"ט (נג, א). (5) פרש"י - מתוכ עה"פ. (6) שם, ד. (7) תענית כג, רע"א (ובפרש"י).

אם בחוקותי תלכו

ביאור בדרך אפשר

1 באבן שהן דבר אחד, בלתי נפרד, מהאבן שבה הן חקוקות, על דרך זה התגלות
 2 אלוקית באמצעות 'אותיות' יכולה להיות באמצעות 'אותיות' הדומות לאותיות
 3 הכתיבה והוא גילוי האלוקות כפי שמאיר בעולמות ובעשר הספירות, והיא
 4 יכולה להיות באופן של אותיות החקיקה שבהן האור מאוחד עם מקורו
 5 בקדוש-בורך-הוא בעצמו בתכלית
 6 ההתאחדות, כמו האחדות של אותיות
 7 החקיקה עם האבן בה הן חקוקות
 8 ותלכו דייקא, דווקא היינו,
 9 שהעבודה של לימוד התורה וקיום
 10 המצוות היא באופן של הליכה,
 11 וידוע שאמתית ענין ההליכה
 12 במובן של מעבר מדרגה לדרגה,
 13 התקדמות ועלייה הוא באופן
 14 שבאין-ערוף, בלי גבול⁹
 15 כלומר, הליכה אמיתית היא כאשר
 16 האדם עולה מדרגה אחת לדרגה נעלית
 17 ממנה לאין שיעור, ללא כל יחס
 18 והשוואה לגבי הדרגה הקודמת, כי אם
 19 המצב החדש דומה למצב הקודם אין זו
 20 הליכה והתנתקות אמיתית מהמצב
 21 הקודם. ועל-פי-זה לאחר שהוסבר
 22 כי מדובר בלימוד התורה וקיום המצוות
 23 בדרגה נעלית מאד (כללות התורה
 24 והמצוות, אותיות החקיקה, הליכה שלא
 25 בערך) מודגש יותר החידוש
 26 והפלא הגדול שבדבר, שלמרות
 27 גודל מעלת העבודה כו',
 28 נזכרו פאן יעודים גשמיים,
 29 כפי שמפורט בפסוקי התורה דהינו
 30 שךר גשמי, אף-על-פי ששךר
 31 השךר הוא שךר רוחני, ולא
 32 שךר גשמי וצריך להבין מדוע אכן
 33 לא נאמרה הבטחה של שךר רוחני.
 34 ולא עוד אלא שנוצר פאן
 35 שךר גשמי בלבד, ואילו שךר
 36 רוחני לא נזכר כלל, גם לא
 37 בדרך טפל מה שמגדיל עוד יותר
 38 את הפלא והתמיהה.

ביאור בדרך אפשר

מקומות), שזהו ענין העמל והיגיעה על-דרך מאמר
 רבותינו ז"ל¹⁰ כל אדם לעמל נכרא, שנאמר¹¹ כי
 אדם לעמל יולד, איני יודע אם לעמל פה נכרא או
 לעמל מלאכה נכרא כו', ועדין איני יודע אם לעמל
 תורה אם לעמל שיחה
 וכי, הוי אומר לעמל
 תורה נכרא¹² הרי שאמנם
 לימוד התורה נכרא בשם "עמל"
 אבל צריך ביאור מדוע נקטו חכמינו
 ז"ל בלשון זו, "עמלים בתורה",
 בפירוש פסוק זה "אם בחוקותי
 תלכו"?
 וגם, מהו הטעם שדוקא על-
 ידי-זה על ידי העמל בתורה
 מקבלים השךר ונתתי
 גשמיכם בעתם וגו', ומכך
 משמע שרק עמל בתורה מביא לשכר
 של ירידת גשמים דלקאורה, הרי
 מקרא מלא דבר הכתוב¹³
 במקום אחר והיה אם שמע
 תשמעו אל מצותי גו' ונתתי
 מטר ארצכם בעתו גו',
 והינו, שאף שלא נזכר הענין
 דעמלים בתורה, אלא רק אם
 שמע תשמעו גו', היינו עצם
 קיום דברי התורה שזהו רק
 שלילת הענין ההפכי
 דוסרתם וגו'¹⁴ המוכר בהמשך
 פרשת 'והיה אם שמעו', מכל-
 מקום ישנו השךר דונתתי
 מטר ארצכם בעתו גו',
 ומדוע נאמר פאן שדוקא
 כאשר בחקתי תלכו, שתהיו
 עמלים בתורה, אזי ונתתי
 גשמיכם בעתם ומשמע שקיום
 התורה סתם לא מביא את השכר של
 ירידת הגשמים, היפך משמעות
 הפסוקים ב'והיה אם שמעו'?
 (ב) ויובן המענה לכל השאלות האמורות לעיל בהקדמם המבואר
 במאמר של היצמח צדק' דבור-המתחיל החודש הזה
 לכם¹⁵ (שנדפס מחדש לאחרונה¹⁶, לדגל שנת המאה להסתלקות
 הילולא של כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, ב"ג ניסן תרכ"ד-תשכ"ו) ובנדאי

8) פרשתנו (בחוקותי) מו, ב. שם, ד. 9) ראה לקו"ת שלח לח, ד. סה"מ תר"ס ע' קז ואילך. 10) סנהדרין צט, ב. 11) איוב ה, ז. 12) ראה אוה"ת שם ע' קצג. שם (כרך ב') ע' תשטו. 13) עקב יא, יג-ד. 14) שם, טז. 15) אוה"ת בא ע' רסד ואילך. 16) בקונטרס בפ"ע - ב' ניסן שנה זו, "בקשר עם .. שנת המאה להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הצ"צ",

39 גם צריך להבין הדייק בפרוש דברי חכמינו ז"ל (הובא
 40 בפירוש רש"י) על הפסוק אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים
 41 בתורה, עמל דייקא לימוד התורה מכונה דווקא "עמל" על שם
 42 היגיעה (ולא לימוד או עסק כו', כהלשון הרגיל בכמה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְמִדְוָהוּ כו'), שְׁמַבִּיא שָׁם 17 מ'מִדְרַשׁ רַבָּה' בְּרֵאשִׁית
 2 פ"ך 18 שְׁפָרְנָסָה 19 גְדוּלָּה מִן הַגְּאוּלָּה בהשפעת הפרנסה
 3 ומזונותיו של אדם יש יתרון לגבי עניין הגאולה (וְהִינּוּ טַעַם הַדָּבָר הוּא
 4 לְפִי שְׁגֹאוּלָּה הִיא עַל-יְדֵי מִלְאָךְ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב 20 הַמִּלְאָךְ
 5 הַגְּאוּלָּ אֹתָהּ, הִרִי שְׁגֹאוּלָּה הִיא עַל
 6 יְדֵי מִלְאָךְ וּפְרָנְסָה הִיא עַל-יְדֵי
 7 הַקֶּבֶ"ה בַּעֲצוּמוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 8 הַאֲלָקִים 21 הַרוּעָה וּמִפְרַס
 9 אוֹתָהּ 22, וְכֵן כְּתוּב פּוֹתַח 23 אֶת
 10 יְדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן 24
 11 וגם פסוק זה, המדבר על השפעת
 12 הפרנסה, מתייחס אל הקדוש-ברוך-
 13 הוּא בַּעֲצוּמוֹ). וּמִזְהָ מוֹכֵן גַּם
 14 בְּנוֹגַע לְעֵינַי הַהִשְׁפָּעָה מִלְּמַעְלָה
 15 עַל יְדֵי הַגְּשָׁמִים, שְׁהָרִי גְשָׁמִים
 16 הֵינּוּ פְרָנְסָה 25, כַּמֵּאֵר חֲכָמֵינוּ
 17 ז"ל - "אמר רבי יוחנן: שלשה
 18 מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא
 19 שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן: מפתח
 20 של גשמים, מפתח של חיה (יולדת)
 21 ומפתח של תחיית המתים... כמערבא
 22 אמרי (בארץ ישראל אמרו): אף מפתח
 23 של פרנסה". ובהמשך הגמרא: מדוע
 24 רבי יוחנן לא מונה גם את מפתח של
 25 פרנסה? כי גשמים - היינו פרנסה"
 26 שְׁגֹדְלָה מַעֲלָתָם שֶׁל הַגְּשָׁמִים
 27 יוֹתֵר מִן הַגְּאוּלָּה.
 28 וְהֵעֵנִין בְּזָה, עַל פִּי תוֹרַת הַחֲסִידוֹת
 29 כְּפִי שְׁמַבְאָר ה'צִמַּח צֶדֶק'
 30 ב'אֹר הַתּוֹרָה' פְּרִשְׁת
 31 בַּחֲקִמְתִּי 26, דְּלִכְאוּרָה צְרִיף
 32 לְהִבִּין אֵיךְ יִתְכַּן שְׁפָרְנָסָה
 33 (וּגְשָׁמִים) תְּהִיָּה גְדוּלָּה מִן
 34 הַגְּאוּלָּה, וְלִכֵּן הַפְּרַנְסָה וְהַגְּשָׁמִים
 35 בָּאִים עַל יְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּעֲצוּמוֹ
 36 וְהַגְּאוּלָּה בָּאָה רַק עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַרְרִי
 37 עֵינַי הַפְּרָנְסָה שֶׁיְּךָ לְחֹדֶשׁ תְּשָׁרִי, כְּמֵאֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל 27
 38 בְּנִמְרָא כָּל מְזוֹנוֹתָיו שָׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֵאשׁ הַשָּׁנָה כו',
 39 וּבִרְאשׁ הַשָּׁנָה נִקְבַּע כְּמָה כֵּל אָדָם יִקְבַּל בְּמִשְׁךְ כֵּל הַשָּׁנָה, עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה
 40 הַבָּאָה וְחֹדֶשׁ תְּשָׁרִי שְׁבוּ יִנְתַּן הַקֶּצֶבָה שֶׁל הַפְּרַנְסָה שֶׁיְּךָ לְכַרְיָאָת
 41 הַעוֹלָם, פִּי בְכ"ה בְּאֵלוֹל נְבָרָא הַעוֹלָם 28, וּרֵאשׁ הַשָּׁנָה נִקְבַּע

כ"ג ניסן. 17) אוה"ת שם ריש ע' רעא. 18) במאמר הנדפס: פ"ק. וצ"ל: פ"ך (פ"כ, ט). וכ"ה בכ"ר פצ"ז, ב. 19) בפסחים קיח, א: מזונות. 20) ויחי מח, טז. 21) שם, טז. 22) פסחים שם. 23) תהלים קמה, טז. 24) ב"ר שם. 25) תענית ב, ב. 26) שבעה ערה 2. 27) ביצה טז, רע"א. 28) ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פיסקא כג (בחודש השביעי). 29) מלכים-א ח, ב. 30) שמור"ר פט"ו, יא. 31) בא יב, ב. 32) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו. 33) ראה סידור עם דא"ח רפד, סע"א ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הבריאה שהיא התנהלות בדרכי הטבע שבאה מאור אלוקי מצומצם ומוגבל
2 בהתאם לגדרי העולם ואילו יציאת מצרים היא עניין של גאולה שלמעלה
3 מהעולם ולכן היא נעלית יותר. **וְאִם כֵּן, אִיךָ יֵשׁ דְּעָה שְׁפָרְנָסָה**
4 **(שְׂשִׁיכַת לְתִשְׂרִי, גַּדְרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה) גְּדוּלָּה וְנִעְלִית יוֹתֵר מִן**
5 **הַגְּאוּלָּה (שְׂשִׁיכַת לְנִיֶּסֶן, חוֹדֵשׁ**
6 **הַגְּאוּלָּה שֶׁלְּמַעְלָה מִגְּדְרֵי הָעוֹלָם). ?**
7 **אִךָ הֶעֱנִין הוּא, שְׂשִׁישׁ ב'**
8 **אֹפְנִים צוֹרוֹת שׁוֹנוֹת בְּעֵנִין**
9 **הַשְּׁפֵעַת הַפְּרָנְסָה (גְּשָׁמִים)**
10 **מִלְּמַעְלָה, כְּפִי שְׁהוֹלֵךְ וּמִפְּרֹט.**
11 **דְּהֵנָּה³⁴ אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'לֹא**
12 **בְּמִרְאָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָה**
13 **אוֹתָהּ הֶקְבָּה בְּגִשְׁמִים בְּעֵצְמוֹ,**
14 **וְכָל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ עַל-יְדֵי**
15 **שְׂשִׁיכַת, שְׁנֶאֱמַר³⁶ הַנּוֹתֵן**
16 **הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ הוּא הַנּוֹתֵן**
17 **מָטָר עַל פְּנֵי אֶרֶץ (אֶרֶץ**
18 **יִשְׂרָאֵל), וְשׁוֹלֵחַ מִים עַל יְדֵי**
19 **שְׁלִיחַ עַל פְּנֵי חוּצוֹת (וְהֵינּוּ**
20 **שְׂפָל הָעוֹלָם, חוּץ אֶרֶץ**
21 **יִשְׂרָאֵל - חוּצוֹת, שׁוֹתָה מִקְבֵּל**
22 **אֵת הַשְּׁפֵעַת הַגִּשְׁמִים וְהִמִּים עַל-יְדֵי**
23 **שְׂשִׁיכַת, שׁוֹלֵחַ מִים). וְהֶעֱנִין**
24 **בְּזָה, לְפִי תוֹרַת הַחֲסִידוֹת כְּפִדּוּע'³⁷**
25 **בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת שְׂשִׁישׁ ב' יְחוּדִים,**
26 **בְּדֶרֶךְ כֻּלָּ הַהִשְׁפָּעָה וְהִיידֵיהִי שֶׁל הָאוֹר**
27 **הָאֱלוּקִי מִדְּרָגָה לְדְרָגָה הֵיא בְּאוֹפֵן כּוֹה**
28 **שֶׁהַחִיצוֹנוּת וְהוֹסֵף שֶׁל דְּרָגָה אַחַת**
29 **הוֹפְכַת לְהִיּוֹת הַפְּנִימִיוֹת וְהוֹרָאֵשׁ שֶׁל**
30 **הַדְּרָגָה שֶׁתַּחְתֶּיהָ הַבָּאָה אַחֲרֶיהָ, וְכֹאֲשֶׁר**
31 **יִשְׁנֵה הַשְּׁפָעָה מִהַפְּנִימִיוֹת וְהוֹתוֹךְ שֶׁל**
32 **דְּרָגָה אַחַת הֵיִישֵׁר אֶל הַפְּנִימִיוֹת וְהוֹתוֹךְ**
33 **שֶׁל הַדְּרָגָה הַבָּאָה וְנוֹצֵרַת בְּיַנְיָהֵם הַתַּאֲחָדוֹת הַדְּבָר נִקְרָא 'יְחוּד'. וּמִבּוֹאֵר**
34 **בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת שְׁקִימִים שְׁנֵי סוּגִים שֶׁל יְחוּדִים ה'א', 'יְחוּד חִיצוֹנוּתִי**
35 **חֲקֻמָּה-וּבִינָה כֹּאֲשֶׁר חִיצוֹנוּתִי חֲחֻמָּה מִתַּאֲחָדֵת עִם חִיצוֹנוּתִי הַבִּינָה**
36 **בְּאֲחָדוֹת מוֹחֲלֻטֹת לְצוֹרֵךְ הַשְּׁפָעָה לְהִחְיִית הָעוֹלָמוֹת, עַל דְּרֹךְ הַמִּבּוֹאֵר**
37 **בְּקִבְלָה שְׁעִינִי הִיְחוּדִים נִמְשַׁל לְיְחוּד אִישׁ וְאִשָּׁה לְצוֹרֵךְ הוֹלְדָה וְכֵן הִיְחוּדִים**
38 **בֵּין שְׁתֵּי בַחֲבִינּוֹת עֲלוּנוֹת לְמַעְלָה, כְּכִיכּוֹל, מִבְּיָאִים לְתוֹסַפַּת שְׁפָעָה (לְאַחֲרֵי**
39 **שְׁנִמְשָׁף מַחֲצִיאוֹנוּתִי חֲקֻמָּה-וּבִינָה לְבַחֲבִינַת זְעִיר-אַנְפִּין יְחוּד**
40 **זֶה בְּחֻמָּה וּבִינָה הוּא בְּהוֹסָפָה עַל הַשְּׁפָעָה בְּדֶרֶךְ הַרְגִּיל שֶׁהֵיא הַמִּשְׁכָּה**
41 **מַחֲצִיאוֹנוּתִי הַמוֹחֵץ, חֻמָּה וּבִינָה, אֶל הַמִּידוֹת הַנִּקְרָאוֹת 'זְעִיר אַנְפִּין' (פְּנִים**
42 **זְעִירוֹת) כִּי בִיחַס לְאוֹר הָרַב שְׁמַאִיר בְּמוֹחֵץ הָאוֹר שְׁמַאִיר בְּמִידוֹת הוּא מוֹעֵט**
43 **רְקִטן), וּמִמְּנוֹ מִיְחוּד זֶה שֶׁל חִיצוֹנוּתִי חֻמָּה עִם חִיצוֹנוּתִי בִּינָה נִמְשָׁף**

44 **הֶעֱנִין דְּשׁוֹלֵחַ מִים עַל פְּנֵי חוּצוֹת, עַל-יְדֵי שְׂשִׁיכַת כִּי כִּיוּן**
45 **שֶׁהֵיחַדוֹ הוּא בְּבַחֲבִינּוֹת שֶׁל חִיצוֹנוּתִי, הֵרִי תוֹסַפַּת הַשְּׁפָעָה שֶׁבָּאָה עַל יְדוֹ הֵיא**
46 **עֵינִין חִיצוֹנִי שֶׁנִּשְׁפָּע עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. וְהֵב', הָאוֹפֵן הַשְּׁנִי בְּעֵינֵי הִיְחוּדִים הוּא**
47 **יְחוּד פְּנִימִי הַתַּאֲחָדוֹת וְהַתַּחֲבָרוֹת שֶׁל פְּנִימִיוֹת בַּחֲבִינָה אַחַת בְּאֱלוּקוֹת עִם**
48 **פְּנִימִיוֹת הַדְּרָגָה שֶׁתַּחְתֶּיהָ שְׂשִׁישׁוֹ**
49 **שֶׁל הִיְחוּד הַפְּנִימִי הוּא מִלְּמַעְלָה**
50 **מַעְלָה, וּמִמְּנוֹ מִהַשְּׁרֹשׁ הַגְּבוּהָ**
51 **וְהַנְּעִלָה שֶׁל הִיְחוּד הַפְּנִימִי נִמְשָׁף**
52 **הֶעֱנִין דְּהֵנּוֹתֵן הֵינּוּ נִתְּנֵה שֶׁל**
53 **הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ הַנּוֹתֵן מָטָר**
54 **עַל פְּנֵי אֶרֶץ, וְהֵינּוּ לֹא עַל-**
55 **יְדֵי שְׂשִׁיכַת, אֲלָא כְּמוֹ שְׂפָתוֹב**
56 **וְנִתְּנֵיהֵם אֲנִי בְּעֵצְמִי גְּשָׁמִיכֶם גו',**
57 **אֲנִי בְּעֵצְמִי הוּא הַנּוֹתֵן**
58 **אוֹתָם³⁸, שְׁזָהוּ עַל-דֶּרֶךְ אֲנִכִּי**
59 **מִי שְׂאֲנֻכִי, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוֹ בְּעִשְׂרַת**
60 **הַדְּבָרוֹת שֶׁהַתַּחֲלַתֵם ב'אֲנִכִּי' הֵינּוּ אֲנִי**
61 **עֲצַמִּי (וּרְק אַחַר כֵּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא**
62 **נִקְרָא בְּשֵׁמוֹת 'הַרִי' ו'אֱלוּקִי') דְּלֹא**
63 **אֲתַרְמִזוּ בְּשׁוֹם אוֹת וְקוֹץ**
64 **כּו',³⁹ שְׁלֹא נִרְמַז בְּשׁוֹם אוֹת וּבִשְׁם**
65 **קָרַךְ (תַּג שֶׁמַּעַל הָאוֹת).**
66 **וּמַעַתָּה יֵשׁ לִישֵׁב אֵת הַשְּׂאֵלָה**
67 **הָאִמּוּרָה, אִיךְ יִתְכַּן שְׁעֵינִין הַפְּרִנְסָה**
68 **שֶׁהוּא לְכַאוּרָה מְעִינֵי הָעוֹלָם**
69 **וְהַנְּהַגָּה בְּדְרִכֵּי הַטֵּבַע יִהְיֶה יוֹתֵר נִעְלָה**
70 **מִעֵינִין הַגְּאוּלָּה שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִגְּדְרֵי**
71 **הָעוֹלָם, וְלִכֵּן הַפְּרִנְסָה הֵיא מִהַקְּדוֹשׁ-**
72 **בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ וְהַגְּאוּלָּה הֵיא עַל-יְדֵי**
73 **שְׁלִיחַ?**
74 **וְעַל-פִּי-זֶה מוֹכֵן בְּנוֹגַע לְעֵנִין**
75 **הַפְּרָנְסָה, שְׂפָאֲשֶׁר הַפְּרָנְסָה**
76 **הֵיא עַל-דֶּרֶךְ וְשׁוֹלֵחַ מִים עַל פְּנֵי חוּצוֹת, שֶׁהוּא אוֹפֵן הַשְּׁפָעָה**
77 **לְשַׂאֵר הָאַרְצוֹת מִלְּבַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּהֵינּוּ פְּרָנְסָה שְׁנִמְשָׁכַת מִבְּחִינַת**
78 **סֶדֶר הַשְּׂתַלְשְׁלוֹת, לְפִי הַסֵּדֵר הַקְּבֻעַ וְהוֹרְגִיל שֶׁל יִרִידַת וְהַמְשַׁכַּת הָאוֹר**
79 **הָאֱלוּקִי מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה (שְׁבוּ הַדְּרוֹגוֹת וְהוֹעֲלֵמוֹת מִשְׁתַּלְשְׁלִים זֶה מִזֶּה**
80 **כְּטַבְעוֹת שֶׁל שְׁלֵשֶׁת אֲרוּכָה הָאֲחָחוֹת זוֹ בּוֹ) אֲזִי גְּאוּלָּה גְּבוּהָה**
81 **מִמְּנָה וְהֵיא נִעְלִית מִפְּרִנְסָה מִסּוּג זֶה, אֲבָל כְּאֲשֶׁר הַפְּרָנְסָה הֵיא**
82 **עַל-דֶּרֶךְ נוֹתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אֶרֶץ, הָאוֹפֵן שְׁבוּ בָּאָה הַשְּׁפָעָה שֶׁל**
83 **הַמָּטָר לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְכֹמוֹ שְׁכַתוֹב וְנִתְּנֵיהֵם אֲנִי בְּעֵצְמִי גְּשָׁמִיכֶם גו',**
84 **שְׁזָהוּ עֵנִין הַפְּרָנְסָה שְׁנִמְשָׁכַת מִבְּחִינָה שְׂלִמְעֵלָה מִסְּדֵר**
85 **הַשְּׂתַלְשְׁלוֹת, לְמַעְלָה מִהַכְּלִיִּים וְהַגְּדִירִים שֶׁל סֶדֶר הַשְּׁתַלְשְׁלוֹת שְׂרַכּוֹ**
86 **נִמְשָׁכִים עֵינֵי הָעוֹלָם אֲלָא הֵיא בָּאָה עַל-יְדֵי הֶקְבָּה מִמְּשׁ, אֲזִי**

(34) ראה גם אוה"ת שם ע' קצד ואלך. (35) תענית י"ד, א. (36) איוב ה, י"ד. (37) ראה לקו"ת נצבים מז, א. שה"ש כב, ג. (38) ראה גם אוה"ת שם (כרך ב') ע' תשכא. (39) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 גְדוּלָה פְּרֻנְסָה ונעלית יותר מִן הַגְּאוּלָּה (שְׂבָאָה עַל־יְדֵי
2 מְלֶאֱךָ, כַּנְּ"ל).

3 (ג) אֲמַנְם כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה הַמְשַׁכֵּת הַפְּרֻנְסָה מִבְּחִינַה שְׁלֹמְעֵלָה
4 מְסַדֵּר הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת, וְנִתְּתִי גְשָׁמִיכֶם גו', כְּדֵי לְהַבִּיא לְיַדִּי כַךְ
5 שֶׁאֶכֶן תְּהִיָּה הַשְּׂפַעָה כְּזוֹ נִעְלִית בְּדֶרֶךְ
6 שְׁלֹמְעֵלָה מִגְּדֵרֵי סֹדֵר הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת, 1
7 הַשְּׂפַעָה מִהַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעִצְמוֹ 2
8 צְרִיכָה לְהִיּוֹת עֲבוּדַת בְּנֵי 3
9 יִשְׂרָאֵל לְמַעַל מִהַגְּדֵרִים שֶׁל 4
10 הַמְּצִיאוֹת שֶׁלָּהֶם הֵינּוּ בְּאֹפֶן 5
11 דְּבַחְתִּי תִלְכוּ, שֶׁתְּהִיָּה 6
12 עֲמִלִים בְּתוֹרָה, בְּאֹפֶן שֶׁל 7
13 עֲמָל וְיִגְיעָה דוֹקָא שֶׁהוּא לִימּוֹד 8
14 יוֹתֵר נִעְלָה מִלִּימּוֹד וְעֵינָן סֹתֵם וְלֹכֵן 9
15 בְּכּוּחוֹ הַחֲמִשְׁךְ הַשְּׂפַעוֹת מִמְּקוֹר יוֹתֵר 9
16 נִעְלָה מֵאִשֶׁר הַהֲשַׁפְעָה הַרְגִילָה לְעוֹלָם, 10
17 כְּפִי שִׁיבּוּאֵר לְהִלֵּךְ בְּאִרְכּוֹת מַעֲלָת 11
18 לִימּוֹד הַתּוֹרָה בְּעַמֵּל וְיִגְיעָה דּוּקָא. 12

19 וַיֵּשׁ לְהַקְדִּים תְּחִילָה הַמְּבּוֹאֵר
20 בְּהַמְשָׁךְ קְבוּצַת מֵאִמְרִים הַעוֹסֵקֵת 14
21 בְּנוֹשֵׂא אַחַד הַנִּמְשָׁךְ עַל פְּנֵי מֵאִמְרִים 15
22 רַבִּים תַּרְס"ו⁴⁰, דְּלְכָאוּרָה אֵינּוּ 16
23 מוֹבָן מִהַ שְׂבָתוֹב כֵּן כֵּן בְּפִרְשָׁתוֹ 17
24 אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ גו' וְנִתְּתִי 18
25 גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם, וְנִתְּתִי 19
26 וְבּוֹלָה וְעֵץ הַשְּׂדֵה גו', וְזוֹה 20
27 מִשְׁמַע שֶׁהַקִּיּוֹם שֶׁל הָעוֹלָם הַתְּלוּי 21
28 בְּשָׁמַיִם וּבְתוֹבוֹת הָאָרֶץ תְּלוּי וּמוֹתְנָה 22
29 בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה וְקִיּוֹם הַמְּצוּוֹת וְכֵן 23
30 מִהַ שְׂבָתוֹב וְהִיא אִם שְׁמַע 24
31 תְּשַׁמְעוּ גו' וְנִתְּתִי מִטֵּר 25
32 אֲרֻצְכֶם גו', שֶׁגַם זֶה מִשְׁמַע 32
33 שִׁירֵידַת הַגֶּשֶׁם הִיא בְּתַנְאֵי שִׁלְמָדוֹ 33
34 תּוֹרָה וְיִקְיָמוּ מְצוּוֹת וְהִלָּא כָּבֹר 34
35 בְּרִית כְּרוּתָה הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא 35
36 כְּבוֹר הַבְּטִיחַ וְכֹרַת בְּרִית בִּימֵי 36
37 הַמְּבּוֹל בְּמֵרָאָה הַקְּשָׁת, 37
38 שְׂאֵמֵר⁴¹ וְרֵאִיתִיָּה אֶת הַקְּשָׁת 38
39 בְּעֵינָי לְזַכּוֹר בְּרִית עוֹלָם, דְּהֵינּוּ 39
40 שִׁיְהִיָּה קִיּוֹם תְּמִידִי לְשַׁפַּע כֹּל 40
41 הָעוֹלָמוֹת בְּכֹל מִצְב, בֵּין אִם בְּנֵי 41

42 הָאָדָם יִהְיוּ רְאוּיִים לְכַךְ וּבֵינָן אִם הַנְּתָתָם שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם תְּהִיָּה כְּהַנְּתָתָת דּוֹר
43 הַמְּבּוֹל, וְזוֹהוּ שְׂבָתוֹב⁴² בְּתוֹרָה שֶׁלֹּאֲחֵר הַמְּבּוֹל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא הַבְּטִיחַ
44 עוֹד כֹּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר גו' קִיץ וְחֶרֶף וְיוֹם וְלַיְלָלָה

45 לֹא יִשְׁבְּתוּ אֵלָּא הָעוֹלָם יִמְשִׁיךְ לְהַתְקִיּוֹם בְּסֹדֵר קְבוּעַ וּמְסוּדָר שֶׁל עֲנוּת
46 הַשָּׁנָה וְכֵן (שְׂדֵה כּוֹלָל גַּם הָעֵנָן דְּנִתְּתִי מִטֵּר אֲרֻצְכֶם גו'
47 וְאֶסְפֹּף דְּגָנְךָ וְתִירוֹשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ שֶׁהָרִי קִיּוֹם הָעוֹלָם לְפִי סֹדֵר הַטְּבַע
48 כְּרִגִיל מַחִיב יִרֵידַת גְּשָׁמִים וְצִמְחָה שֶׁל תְּבוּאָה וְגִידוּלִים שֶׁל יוֹם וּשְׁמֵן וְכֵן),
49 וְאִם כֵּן, אִי־אֶפְשָׁר לֹא יִתְכַן
50 שְׂתוּפֵר חֲסִי־וְשָׁלוֹם הַבְּרִית
51 הַזֹּאת לְעוֹלָם, גַּם בְּלִתֵּי קִיּוֹם
52 הַמְּצוּוֹת חֲסִי־וְשָׁלוֹם, וְלִמָּה
53 אָמַר אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ כו'
54 וּמִשְׁמַעוּ שֶׁרַק אִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִלְמּוּ
55 תּוֹרָה וְיִקְיָמוּ מְצוּוֹת הָעוֹלָם יִמְשִׁיךְ
56 לְהַתְקִיּוֹם?
57 אִךְ הָעֵנָן הוּא, דְּזָה וְדֹאֵי
58 שְׂצָרִיךָ לְהִיּוֹת קִיּוֹם הָעוֹלָם
59 מִחֻמַּת 'בְּרִיתוֹת בְּרִית' הַנְּ"ל,
60 בִּימֵי נַח גַּם לֹא תּוֹרָה וּמְצוּוֹת אֲבָל
61 מִכָּל־מְקוֹם צְרִיכִים לְקִיּוֹם
62 הַמְּצוּוֹת, גַּם לְצוּרֵךְ הַשְּׂפַעַת חַיּוֹת
63 לְעוֹלָם כִּי מִצַּד הַ'בְּרִיתוֹת
64 בְּרִית' בִּימֵי נַח נִמְשַׁכֵּת חַיּוֹת
65 וְקִיּוֹם הָעוֹלָם רַק כְּפִי הַמְּדָה
66 הַקְּצוּבָה שֶׁהוֹסְדָה מִכָּבֹר
67 שְׁנִבְעָה מֵרֹאשׁ בְּסֹדֵר
68 הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת, שֶׁהִיא מִידָה
69 מוֹגְבֵּלֶת וּמְצוּמָצֵמֶת בְּחֵתָם לְגִדְרִים
70 שֶׁל סֹדֵר הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת אֲבָל עַל־יְדֵי
71 קִיּוֹם תּוֹרָה וּמְצוּוֹת יוֹמְשָׁךְ אֹר
72 חֲדָשׁ בְּתוֹסְפַת מְרָבָה עַל
73 הַעֵינָקֵר אֹר בְּמִידָה כּוֹז שְׁתוֹסַפַּת
74 הָאֹר וְהַחַיּוֹת שֶׁהוּא מְבִיא הִיא יוֹתֵר
75 מֵהַעֵינָקֵר, הָאֹר הַמְּקוֹרִי שְׂכָבֵר הוֹסֵד
76 וְנִקְבַע עַל־פִּי סֹדֵר הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת
77 כו'.

78 וּבִבְאֻמַּת לְמִרוֹת הָאֹמּוֹר לְעִיל
79 שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ לְהַתְקִיּוֹם גַּם לֹא לִימּוֹד
80 הַתּוֹרָה וְקִיּוֹם הַמְּצוּוֹת, כִּי כֵךְ נִקְבַע
81 בְּכִרְיַת הַבְּרִית שֶׁעֲשָׂה הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־
82 הוּא לְאַחַר הַמְּבּוֹל, הָרִי לְאִמְתּוֹ שֶׁל
83 דְּבַר הַנְּהָה גַּם בְּשָׁבִיל הַמְּשַׁכֵּת
84 חַיּוֹת וְקִיּוֹם הָעוֹלָם כְּפִי
85 שְׂכָבֵר הוֹקְצֵב בְּסֹדֵר
86 הַשְּׂתַלְשֻׁלוֹת, וְשֶׁ צוּרֵךְ בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמְצוּוֹת, כִּי גַם מִה
87 שְׁנִמְשָׁךְ בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה מִצַּד כִּי חֲפִץ חֲסֵד הוּא⁴³, בְּגַלֵּל
88 חֲסֵדוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, לֹא כֹל קֶשֶׁר לְמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַנְּבִרָאִים, הַנְּהָה

אם בחוקתי תלכו

ביאור בדרך אפשר

1 עֲכָשׁוּ לאחר מתן תורה הָרִי זֶה נִמְשָׁךְ דְּוָקָא בְּאַתְעָרוּתָא
 2 דְּלִתְמָא התעוררות מלמטה, מצד האדם על-ידי עבודת בני ישראל
 3 בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת 44 שמעוררת וממשיכה המשכה והשפעה של
 4 תוספת אור רב וחיות רבה לעולם, שְׁזָהוּ מַה שְׁנִתְחַדֵּשׁ בְּמִתְן-
 5 תּוֹרָה, שְׁפָל הָעֲנִינִים הנמשכים
 6 מלמעלה למטה צָרִיכִים לְהִיּוֹת 1
 7 על-ידי עבודה מצד האדם 2
 8 דְּוָקָא 45 ב'אתערותא דלתתא' שהיא 3
 9 הכנה והקדמה להמשכה והשפעה 4
 10 מלמעלה. 5
 11 ובפֿרט על-פי הַמְּבוֹאֵר 6
 12 בְּקוֹנְטֵרְס וּמַעֲיָן 46, מאמר של 7
 13 הרבי הרש"ב נ"ע על הפסוק 'ומעין 8
 14 מבית ה' יצא והשקה את נחל 9
 15 השיטים' שְׁהִמְשַׁכְתָּ הַחַיּוֹת 10
 16 לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בשונה מהמשכת 11
 17 החיות לאומת העולם ולסטרא אחרא 12
 18 בכלל (שהיא מבחינת 'אחוריים' 13
 19 כאדם המשפיע לשונאו שלא ברצונו 20
 20 שמשליך לו מאחורי כתפו) וְיִכְוֶלָה 21
 21 לְהִיּוֹת רַק על-ידי קִיּוּם 22
 22 הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת דְּוָקָא. 23
 23 וְזָהוּ מַה שְׁפָתִיב וְהִיָּה אִם 24
 24 שְׁמַע תִּשְׁמְעוּ גו' וְנִתְמִי מִטֵּר 25
 25 אֲרַצְכֶם וְגו', וְכֵן אִם בְּחֻקֵּי 26
 26 תִּלְכוּ גו' וְנִתְמִי גְשָׁמִיכֶם 27
 27 בַּעֲתֶם וְגו', ולעיל נשאלה השאלה 28
 28 מדוע הדברים כתובים בלשון תנאי 29
 29 והרי קיום העולם מובטח על ידי 30
 30 כריתת הברית גם ללא תורה ומצוות, 31
 31 ולפי הביאור כאן מובן כי לאמתו של 32
 32 דבר לא רק תוספת ההשפעה למעלה 33
 33 מ'מסדר השתלשלות' אלא גם עיקר 34
 34 ההשפעה, ובפֿרט לבני ישראל, היא 35
 35 אכן על ידי תורה ומצוות, ולכן כתוב 36
 36 שדווקא אם שמוע תשמעו ואם 37
 37 בחוקתי תלכו אזי יזכו לשפע מלמעלה הִנְנוּ שְׂגֻם עֲנִין הַגְּשָׁמִים 38
 38 וּפְרִנְסָה כּו' תְּלוּי בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת דְּוָקָא. 39
 39 אַף בְּזָה גּוּפָא בעניין זה עצמו יֵשׁ חִילוּקִים הַבְּדִילִים וּדְרִגוֹת שׁוֹנוֹת 40
 40 בְּאוֹפֵן הַמְּשַׁכְתָּ הַפְּרִנְסָה, לְפִי אוֹפֵן הַעֲבוּדָה בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה 41
 41 וּמִצְוֹת הצורה שבה הפרנסה נמשכת מלמעלה למטה היא בהתאם לצורת 42
 42 העבודה של האדם בלימוד התורה וקיום המצוות, כפי שהולך ומפֿרט.

ביאור בדרך אפשר

וְהַעֲנִין הוּא 47, דְּהֵנָּה, בְּפִרְשָׁה שְׁנִיָּה דְקִרְיַאת-שְׁמַע כְּתִיב 43
 כתוב וְהִיָּה אִם שְׁמַע תִּשְׁמְעוּ וְגו' וְלַעֲבֹדוּ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל 44
 נַפְשְׁכֶם וְגו', וְלֹא נִזְכָּר הָעֲנִין דְּכָל מְאֹדָךְ 48, בשונה מפרשה 45
 ראשונה של קריאת שמע, "שמע ישראל", בה נאמר "ואהבת... ובכל מאודך" 46
 וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל 49 47
 שְׁזָהוּ המצב שבו מדברת פרשת 48
 "והיה אם שמוע" הוא מְעַמֵּד 49
 וּמַצִּיב שְׂאִין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל 50
 מְקוּם, אִף שְׁלוּמֵדִים תּוֹרָה 51
 וּמְקִימִים מִצְוֹת, הגמרא מצביעה 52
 על סתירה בין שני פסוקים. פסוק אחד 53
 אומר "ולקחתי דגני בעתו", היינו 54
 שהקדוש-ברוך-הוא יאסוף את הדגן 55
 עבור בני ישראל, וכתוב אחד אומר 56
 "ואספת דגנך" היינו שהאדם יאסוף 57
 את הדגן בעצמו. ומיישבת: "כאן בזמן 58
 שישראל עושין רצונו של מקום" שאו 59
 לא יצטרכו לטרוח לאסוף את הדגן, 60
 "כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו 61
 של מקום" ואז יצטרכו לאסוף את 62
 הדגן בעצמם. ושואלים על כך: והרי 63
 פרשה זו מדברת במצב שבו בני 64
 ישראל שומעים ומקיימים את 65
 המצוות? ועונים שקיום המצוות ללא 66
 אהבת ה' "בכל מאודך" נחשב "אין 67
 עושין רצונו של מקום", פִּינּוֹן 68
 שְׁהַעֲבוּדָה אֵינָה אֱלָא 69
 בְּמִדְיָה וְהַגְּבֻלָה, וְלֹא בְּכָל 70
 מְאֹדָךְ שמשמעו "מאד" בלי גבול. 71
 וְעַל-יְדֵי עֲבוּדָה זֹו עבודת ה' 72
 במדידה והגבלה נִמְשַׁכְתָּ הַפְּרִנְסָה 73
 מִבְּחִינַת סֵדֶר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת 74
 בְּלִבְדָּה, שדרכו נמשך ויורד אור 75
 מוגבל שְׁזָהוּ רַק יְחֻד חִיצוֹנִי 76
 פְּנ"ל ש'מוליד' השפעה מוגבלת. 77
 אִף פְּדִי לְהִמְשִׁיף עֲנִין 78
 הַפְּרִנְסָה מִבְּחִינַת שְׁלִמְעָלָה מְסַדֵּר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת, מִבְּחִינַת 79
 יְחֻד פְּנִימִי, וְעַד שְׂיִוִּמְשָׁף לא רק מפנימיות הספירות אלא למעלה 80
 מזה מַעֲצָמוֹתוֹ יְתַבְּרָךְ, הֵנָּה עַל זֶה כּוֹי שְׁתַּהִיָּה הַשְּׁפָעָה לְלֵא גּוּבֹל 81
 וממקור עליון ביותר צָרִיכָה לְהִיּוֹת הַעֲבוּדָה דְקִיּוּם הַתּוֹרָה 82
 וּמִצְוֹת בְּאוֹפֵן שְׁלִמְעָלָה מְמִדְיָה וְהַגְּבֻלָה, שְׁזָהוּ עֲנִין בְּכָל 83
 מְאֹדָךְ, כאמור ש"מאוד" משמעו בלי גבול והכוונה היא לְמַעְלָה 84

(44 ראה גם המשך תרס"ו ע' כט ואילך. 45) ראה שיחת ש"פ בהו"ב, מבה"ח סיון ה'שית' (תו"מ ח"א ע' 73 ואילך). ועוד. (46) מאמר ז' (ע' 77 ואילך). (47) ראה גם המשך מים רבים תרל"ו פכ"ט. (48) ואתחנן ו, ה. (49) ברכות לה, ב. וראה אור תורה להה"מ סימן קסו. אוה"ת פרשתנו ע' תרמד ואילך. ע' תרנו ואילך. ע' תרפג. ועוד.

44 (הלידה), וְהָרִי עֲנֵן הַלֵּידָה הוּא כְּמוֹ הַתְּחַדְּשׁוֹת וְיִצִּירָהּ שֶׁל יֵשׁ
 45 מֵאֵין מִמֶּשׁ, שְׁזָהוּ האִפְשָׁרוֹת לִיצוֹר "יש" (דבר) מֵ"אֵין" (לא דבר) היא
 46 רַק בְּכַח הָאֵין־סוֹף, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעִצְמוֹ, וְלֹא רַק הָאֵרָה וְהַתְּגִלּוֹת
 47 מוֹעֲטָת שֶׁל אֹר אֶלּוּקִי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּינוּ הִזְקֵן בְּפִתְיָא⁵⁴ שְׁמֵהוּתוֹ
 48 וְעֲצָמוֹתוֹ שֶׁל הַמֵּאֲצִיל בְּרִיאַת
 49 העולמות העליונים כמו עולם האצילות
 50 נקראת האצלה מלשון 'אצלו וסמוך'
 51 להורות שעדיין אין זו מציאות מוגדרת
 52 כמו הנבראים שלמטה מהאצילות,
 53 וכיוון שכאן מייחסים את הבריאה
 54 למהותו ועצמותו של הקדוש־ברוך־
 55 הוא משתמשים בביטוי 'המאציל' ולא
 56 'הבורא' בְּרוּךְ־הוּא שְׁמֵצִיאֹתוֹ
 57 הוּא מְעַצְמוֹתוֹ, וְאֵינּוּ עֵלוֹל
 58 ואיננו תוצאה מְאִיזָה עֵלָה סִיבָה
 59 (גורם כלשהו) שֶׁקֹּדְמָה לוֹ חֶסֶד־
 60 וְשְׁלוֹם, אֲלֵא הוּא קִדְמוֹן לְכָל
 61 הַבְּרוּאִים, הֵנָּה כִּיּוֹן שֶׁהַמִּצִּיאוֹת שֶׁלוֹ
 62 עֲצֻמוֹ הֵיא כּוּוֹ שֶׁאֵין לָהּ שׁוֹם סִיבָה
 63 וגורם אלא היא ממנו עצמו, לכן הוּא
 64 לְבָדוֹ בְּכַחוֹ וְיִקְלָתוֹ לְבָרוּא יֵשׁ
 65 מִצִּיאוֹת מֵאֵין וְאֶפְסֵי הַמּוֹחֵלֵט
 66 שלא קדמה לו שום מציאות מִמֶּשׁ
 67 בְּלִי שׁוֹם עֵינָה וְסִיבָה אַחֲרָת
 68 קוֹדְמָת לֵישׁ הֵזָה, הֵרִי שֶׁהַבְּרִיאָה
 69 עַל יְדֵי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִתִּיחַדַּת
 70 וּמִתְאִפְיֵינַת בְּכַח שֶׁהִיא יִצִּירָה שֶׁל "יש"
 71 מֵ"אֵין וְאֶפְסֵי הַמּוֹחֵלֵט" וְכַמְבּוֹאֵר
 72 בְּאֶרְבֶּבָה בְּהַמְשָׁן הַמֵּאֲמִירִים
 73 הַפּוֹתָב בְּנוֹסָה אַחַת מִבְּרִכּוֹת הַנִּישׁוּאִין
 74 שְׁמַח תְּשַׁמַּח שֶׁנֶּאֱמַר בְּשֵׁנַת
 75 תְּרִינִי⁵⁵ לְרַגֵּל נִישׁוּאֵי הַרְבִּי הַרִי"צ
 76 נ"ע, שְׁעֲנֵן הַלֵּידָה בְּגִשְׁמוֹת שֶׁגַם
 77 בּוֹ יֵשׁ מֵעֵין יִצִּירָה שֶׁל "יש" מֵ"אֵין"
 78 הוּא הַתְּגִלּוֹת כַּח הָאֵין־סוֹף לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלִכְּנֵס עַמֵּל הַתּוֹרָה
 79 נֹזֵר בְּקֶשֶׁר לְפִסּוּק הַמְּדַבֵּר עַל עֲנִיַן הַלֵּידָה, לְהוֹרוֹת עַל גּוֹדֵל מַעֲלָתוֹ, כַּמְבּוֹאֵר
 80 לְעִיל.
 81 וְזָהוּ אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ, שֶׁתִּהְיֶינָה עֲמָלִים בְּתוֹרָה, הֵינּוּ שְׁלֵמוֹד
 82 הַתּוֹרָה הוּא בְּאֹפֶן שֶׁלְּמַעֲלָה מְמַדִּידָה וְהַגְּבִלָה שׁוֹה עֲנִינּוֹ שֶׁל
 83 הַעֲמָל וְהַיִּגְיעָה, כֵּאֲמֹר, מַעַל וּמַעַבֵּר לְהַגְבִּלוֹת. וּמִזָּה מוֹכֵן, שֶׁגַם קִיּוֹם
 84 הַמְּצוֹת הַאֲמֹר בְּפִסּוּק זֶה בְּהַמְשָׁן לֵ"אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ" הוּא בְּאֹפֶן
 85 שֶׁלְּמַעֲלָה מְמַדִּידָה וְהַגְּבִלָה, עַל־דֶּרֶךְ הַאֲמֹר לְעִיל שֶׁאֲהַבַת ה'
 86 שֶׁמִּמְשִׁיכָה "נִשְׁמִיכֶם בְּעַתָּה" וּמוֹרִידָה שֶׁפַע לֵאלֹהֵי הַגְּבִלָה הִיא אֲהַבָה בְּלִי גְבוּל

1 מֵהַגְּבִלָת כַּחוֹת הַנֶּפֶשׁ, מַעַל וּמַעַבֵּר לִמָּה שֶׁהָאָדָם מִסּוּגֵל לְעִשׂוֹת
 2 בְּעִבּוּדֵת ה' כְּכּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ הַמּוּגְבָלִים אֲלֵא זֶהוּ מַצֵּב שֶׁבּוֹ הָאָדָם מְגַלָּה בְּעִצְמוֹ
 3 כַּחוֹת לֵאלֹהֵי גְבוּל, מַעַל וּמַעַבֵּר לְהַגְבִּילָת הַכּוֹחוֹת הַרְגִילִים הֵן כַּחוֹת
 4 פְּנִימִיִּים שֶׁמְלוּבָשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ כַּחוֹת הַשֶּׁכֶל וְהַרְגֵשׁ (מוֹחֵן וּמִידוֹת) וְהֵן
 5 כַּחוֹת מְקִיפִים שְׁפּוֹעֵלִים בְּגוֹף
 6 בְּדֶרֶךְ 'מְקִיף' בְּלִי הַתְּלַבְּשׁוֹת נִיכְרַת
 7 וְנִרְגַשְׁתָּ בְּגוֹף (כְּמוֹ כּוֹחַ הַרְצוֹן). וְעֲנֵנּוּ
 8 זֶה (שֶׁל אֲהַבַת ה' לֵאלֹהֵי גְבוּל בְּכָל
 9 מֵאֲדָרָךְ) הוּא בְּתַפְּלָה. וְכַלְמוֹד
 10 הַתּוֹרָה לִימּוֹד תּוֹךְ יִצִּיאָה מִהַגְּבִלוֹת
 11 וּמַעַל וּמַעַבֵּר לְרַגִּיל הוּא עֲנֵנּוּ
 12 הַיִּגְיעָה וְהַעֲמָל בְּתוֹרָה,
 13 שְׁעַל־יְדֵי־זֶה עַל יְדֵי אֲהַבַת ה' לֵאלֹהֵי
 14 גְבוּל בְּתַפְּלָה וְעַל יְדֵי יִגְיעָה בְּתוֹרָה
 15 מַעַל וּמַעַבֵּר לְרַגִּיל מִמְשִׁיכִים
 16 מִלְּמַעֲלָה אֹר אֶלּוּקִי וְהַשְׁפַּעָה שֶׁל
 17 פְּרִסָּה בְּחִינַת בְּלִי־גְבוּל כּו',
 18 כְּמִבּוֹאֵר בְּכַמָּה דְּרוּשִׁים
 19 בְּהַמְשָׁן תְּרִס"ו⁵⁰ (וְגַם)
 20 בְּדְבוּר־הַמְּתַחֵל אִם בְּחֻקֵּי
 21 תִלְכוּ⁵¹ גּוֹדֵל מַעֲלָת הַיִּגְיעָה
 22 בְּתוֹרָה, שְׁדוּקָה בְּאִמְצַעוֹתָה הָאָדָם
 23 מִתְּעַלָּה וּמִתְקַרֵּב לְאֶלּוּקוֹת וּמִמְשִׁיךְ אֹר
 24 אֶלּוּקֵי נַעֲלָה, הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
 25 בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה לֵאלֹהֵי עַמֵּל וְיִגְיעָה. וְשֶׁם,
 26 בִּיהַמְשָׁן תְּרִס"ו, הַדְּבָר מְבּוֹאֵר עַל־פִּי
 27 מֵאֲמַר הַזֶּה⁵² עַל פְּסוּק⁵³
 28 [בְּעִשׂוֹתָן נִירְאוּ... וּמַעֲלוֹם לֹא שִׁמְעוּ
 29 לֹא הָאֵינּוּ, עֵין לֹא רֵאתָ אֶלּוּקִים
 30 זוֹלָתָן] יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ
 31 (הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עֵשֶׂה נִירְאוּ
 32 וְנַפְלְאוֹת לְמִי שֶׁמַּחְכָּה לוֹ וּמֵאִין בּוֹ),
 33 וְעַל כֵּךְ נֶאֱמַר בּוֹהֵר שֶׁ"לְמַחְכָּה לוֹ"
 34 הוּא לְמֵאֵן דְּדַחֲקִין בְּמִלָּה
 35 דְּחַכְמָתָא כּו' לֵאלֹהֵי שְׁדוּחָקִים עֲצֻמֵן לְהַתִּיבֵעַ בְּדַבְרֵי חֲכָמָה, הֵינּוּ הַעֲמָלִים
 36 וּמִתִּיגְעִים בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה.
 37 וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁמַּעֲלָת הַיִּגְיעָה וְהַעֲמָל בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה תּוֹךְ
 38 יִצִּיאָה מִהַגְּבִלוֹת שֶׁל הָאָדָם שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מִמְשִׁיכִים מִלְּמַעֲלָה
 39 בְּחִינַת אֹר אֶלּוּקֵי בְּלִי־גְבוּל, מְרוּמְזוֹת גַּם בְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל
 40 בְּנוֹגַע לְעַמֵּל תּוֹרָה, כָּל אָדָם לְעַמֵּל נִבְרָא, שְׁנֵאֲמַר כִּי אָדָם
 41 לְעַמֵּל יוֹלֵד (כִּנ"ל סְעִיף א), הֵינּוּ, שְׁמַקְשָׁרִים זֶה אֶת עֵינָיו
 42 הַעֲמָל וְהַיִּגְיעָה בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה עִם עֲנֵנּוּ הַלֵּידָה דְּקָא (וְדוּרִשִׁים זֹאת
 43 עַל הַפְּסוּק לְעַמֵּל יוֹלֵד הַמְּצַבֵּעַ עַל קֶשֶׁר בֵּין הַעֲמָל בְּתוֹרָה לְנוּשָׂא

(50) ע' עח ואילך. (51) בסופו (ע' תמו). (52) ח"א קל, ב. (53) ישע'י סד, ג. (54) ס"כ (קל, סע"א ואילך). (55) סה"מ תרנ"ו ע' קעט.

אם בחוקתי תלכו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (בכל מאדך) שְׁזָהוּ גַם מֵה שְׁכֵתוֹב וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם
2 אוֹתָם, דְּהִינּוּ לֹא רַק מַעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת בְּפוֹעֵל (וְעֲשִׂיתֶם
3 אוֹתָם), אֲלֵא גַם שְׂמִירַת הַמִּצְוֹת הַכּוֹלֵלֶת אֶת עֲנִין הַמַּחְשָׁבָה
4 וְהַפְּנִיָה כו', שְׂכֵתוֹצֵא מִכָּן קִיּוֹם הַמִּצְוֹת הוּא לֵלֵא גְבוּל בְּמִבּוֹאֵר
5 בַּתְּנַיָּא 56 בְּפִרוּשׁ מֵאֲמַר
6 רְבוּתֵינוּ ז"ל 57 מַחְשָׁבָה טוֹבָה 1
7 הַקֶּבֶ"ה מְצַרְפָּה לְמַעֲשֵׂה, 2
8 דְקָאֵי שְׁעִינן הַמַּחְשָׁבָה כּוּוֹנָתוּ עַל 3
9 הַדְּחִילוֹ וְרַחֲמֵי הוּיָאָה וְהַאֲהַבָה 4
10 שְׁבִתְבוֹנוֹת מוּחוּ וְתַעֲלוּמוֹת 5
11 לְבוּ, שְׂאֲמַנְס נִמְצְאוּת בְּמַעֲמֵקֵי הַמוּח 6
12 וְהַלֵב וְלֹא בֹאֵת לִידֵי גִלּוּי בְּצוּרָה 7
13 נִיכַרַת וְנִרְגַשְׁתּוּ וְכָלֵל זֹאת יֵשׁ בְּהֵן מַעֲלָה 8
14 גְדוּלָה מֵאֵד שְׁגָבָהוּ דְרַכְיָהֶם 9
15 לְמַעֲלָה מַעֲלָה מִבְּחִינַת 10
16 הַמַּעֲשֵׂה לְבָדוּ בְלֵי יִרְאָה וְהַאֲהַבָה, 11
17 אֲלֵא שְׁהַקֶּב"ה מְצַרְפֵּן 12
18 וְיַחְבְּרֵן אֶת הִירְאָה וְהַאֲהַבָה 13
19 לְבְּחִינַת הַמַּעֲשֵׂה. וְכֹאֲשֶׁר הַמַּעֲשֵׂה. 14
20 הַעֲבוּדָה הִיא בְּאוֹפֵן פְּזוּה, בְּלֵי 15
21 גְבוּל - כְּשֵׂאֲהַבְתָּ ה' הִיא "בְּכָל מֵאֲדָךְ", 16
22 לִימּוּד הַתּוֹרָה הוּא בִּיגִיעָה וְקִיּוֹם 17
23 הַמִּצְוֹת הוּא בִּירְאָה וְהַאֲהַבָה אֲזִי גַם 18
24 הַמַּשְׁכַּת הַפְּרִנְסָה שְׁעַל יְדֵי כָל זֶה 19
25 הִיא מִבְּחִינָה שְׁלֵמַעֲלָה 20
26 מִהַמְּדִידָה וְהַהֲגַבְלָה דְסָדֵר 21
27 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, שְׁזָהוּ מֵה 22
28 שְׁכֵתוֹב אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ גו', 23
29 וְנִתְתִי גִשְׁמִיכֶם גו', וְנִתְתִי 24
30 דְיִיקָא, לֹא עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ, 25
31 אֲלֵא אֲנִי הַקְדוּשׁ-בִּירוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ 26
32 ("אֲנִיכִי") הוּא הַנּוֹתֵן אוֹתָם, 27
33 וְלִכֵּן גַם הַמַּחְשָׁבָה וְהַשְׁפָּעָה 28
34 לְמַטָּה שֶׁל הַגַּשְׁמִים וְהַצְּמִיחָה 29
35 שְׁבַע-קְבוּטֵיהֶם הִיא בְּאוֹפֵן 30
36 שְׁלֵמַעֲלָה מִהַהֲגַבְלוֹת הַטְּבַע 58, 31
37 שְׁזָהוּ עֲנִין חֲטִיִים גְדוּלוֹת מֵאֵד 32
38 כְּכִלּוֹת, וְגַם אֵילְנֵי סָרְק יִתְנוּ 33
39 פִּירוֹת בְּנִיגוּד לְטַבְעֵם (כְּנ"ל 34
40 סְעִיף א.) 35
41 (ד) וְהִנֵּה ב' אוֹפְנִים הַנ"ל בְּעֲנִין הַפְּרִנְסָה שְׁהוּא
עֲנִין הַגִּשְׁמִים (כְּנ"ל סְעִיף ב), יִשְׁנֵם
גַם בְּעֲנִין הַגִּשְׁמִים בְּפְנִימִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, שְׁזָהוּ
עֲנִין הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא ב'אֹר הַתּוֹרָה 59 שְׁהַתּוֹרָה
נְקֵרַאת גִּשְׁמֵם 60, וְאֲדַרְבָּה, הַתַּחֲלַת כָּל הָעֲנִינִים
הִיא בְּפְנִימִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְאֲחַר-כֵּן
מַשְׁתַּלְשְׁלִים גַם בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּבְפָרְט בְּנִדּוּן-דִּידוּן,
דְיִיקָא, אֲנִי הוּא הַנּוֹתֵן אוֹתָם, הֵינִי שְׁיִוְמַשְׁף
מִבְּחִינַת אֲנִי (שְׁזָהוּ עַל-דֶּרֶךְ אֲנִי מִי שְׁאֲנִי,
דְלֵא אֲתֵרְמִיזוּ בְשׁוּם אוֹת וְקוֹץ כו') לְהִיּוֹת עֲנִין
הַגִּשְׁמִים כְּפִשׁוּטֵם, צְרִיף לְהִיּוֹת מְמוּצָע בִּינֵיהֶם,
וְזָהוּ עֲנִין הַתּוֹרָה, שְׁהִיא הַמְּמוּצָע בֵּין הַבּוֹרָא
לְנִבְרָאִים, וְלִמְעַלָּה יוֹתֵר, הַמְּמוּצָע בֵּין הַמְּאָצִיל
לְנִאֲצִילִים 61 הַרוּחָנִיִים הָעֲלִיּוֹנִים
יוֹתֵר מֵ"בוֹרָא" וּ"נְבֵרָא" הַתּוֹרָה הִיא
בֵּין הַמְּאָצִיל וְנִאֲצִילִים יֵשׁ פַּעַר וְרוּחֻק
הָעֵרֶךְ כּוֹה יֵשׁ צוּרֵךְ בְּמִמוּצָע שִׁיחַבֵּר
וּיִקְשֵׁר בֵּינֵיהֶם שְׁהֵרִי הַמְּאָצִיל
שְׁלֵמַעֲלָה מְכַל גְבוּל וְהַגְּדֵרָה הוּא
לְמַעַלָּה מִהַעֲשֵׂר סְפִירוֹת שְׁהֵם בְּהַהֲגַבְלָה, וּבְפָרְט בְּהִיּוֹתֵם
לְמַעַלָּה מִהַעֲשֵׂר סְפִירוֹת שְׁהֵם בְּהַהֲגַבְלָה וּבַהֲגֵרָה מְסוּיִמָּת, 62

(56 פט"ז. 57) קידושין מ, א. 58) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 116 ואילך - החילוק בענין הגשמים בין פ' עקב (פרשה שני' דק"ש) לפ' בחוקותי. 59) שם ע' קצד. שם (כרך ב') ע' תשיח ואילך. וראה גם ד"ה אם בחוקותי תלכו תרכ"ו קרוב לסופו (סה"מ תרכ"ו ע' קא). סד"ה אם בחוקותי תלכו עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תכט). 60) ראה ערכי הכינויים לבעל סד"ה מערכת גשם. 61) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' שכח.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 ובפרט בהיותם באצילות שאז הם מוגבלים ביותר, עשר
 2 ולא תשע, עשר ולא אחד עשר⁶², בשונה מעשר הספירות כמו
 3 שהן למעלה יותר ("עשר ספירות הגנוזות") שם הן לא כל כך מוגדרות,
 4 והמאציל הוא לא רק למעלה מהעשר ספירות אלא ולמעלה גם מהאור
 5 הפלי-גבול האין סוף שלמעלה
 6 מאצילות, שהרי כל אור הוא 1
 7 ענין של גילוי מהמאור עצמו, 2
 8 מקור האור ואינו הדבר עצמו אלא 3
 9 התגלות והתפשטות ממנו, וגילוי 4
 10 הוא ענין של הגבלה כי יש 5
 11 גבול עד כמה הוא מאיר ומתגלה]. 6
 12 וכפי שמבאר כ"ק מו"ח 7
 13 אדמו"ר⁶³ במה שכתוב⁶⁴ 8
 14 עוטה אור בשלמה, דקאי 9
 15 שכונת הפסוק היא על התורה, 10
 16 שהיא מדרגה ממוצעת בין 11
 17 בורא לנברא ובין מאציל לנאצלים, 12
 18 וכל ממוצע המחבר שתי בחינות 13
 19 ורחוקות זו מזו שהאחת עליונה והאחת 14
 20 תחתונה הרי הוא פלול משתי 15
 21 דרגות, דהינו בחינה אחרונה 16
 22 הסופית והתחתונה שבעליון, 17
 23 ובחינה ראשונה ההתחלתית 18
 24 והעליונה שבתחתון, כי נקודת 19
 25 החיבור בין דרגה עליונה לדרגה 20
 26 תחתונה היא בקצה התחתון של 21
 27 העליונה והקצה העליון של התחתונה 22
 28 והממוצע המחבר ביניהם כולל בתוכו 23
 29 את שני העניינים שהוא הממוצע 24
 30 ביניהם, והם ב' המדרגות 25
 31 שבתורה הנוכרות בפסוק זה אור 26
 32 ושלמה, והוא ענין גליא 27
 33 דתורה חלק הנגלה שבתורה, 28
 34 התלמוד וההלכה ופנימיות 29
 35 התורה הקבלה והחסידות. וזהו 30
 36 גם ב' הדרגות שבענין 31
 37 הגשמים המבוטאות לעיל (בהגבלה 32
 38 ולמעלה מהגבלה) כפי שהוא 33
 39 בתורה⁶⁵, שהכוונה היא לשני חלקי התורה 34
 40 התורה⁶⁶. 35
 41 ה) וזה יוכן גם מעלת רבי שמעון בן יוחאי, שהיה 36
 37 במדרגה רוחנית גבוהה ביותר, וכפי שאמר לו רבי עקיבא 38
 39 רבו, דייך שאני ובוראך מפירים כהך⁶⁷, כיוון שהיה בדרגה כל 39
 40 כך גבוהה ונעלית שאחרים לא היו מסוגלים להבין ולהשיג אותה והינו 40
 41 וטעם הדבר שהיה בדרגה כל כך נעלית הוא לפי שהיתה תורתו 41
 42 אומנותו⁶⁸, ולא היה לו שום עיסוק 42
 43 אחר מלבד לימוד התורה ועסק 43
 44 בנגלה דתורה ובנסתר דתורה 44
 45 ביחד, תוך שילוב מלא של שני חלקי 45
 46 התורה והינו, שרזין דרזין 46
 47 הסודות שבסודות שבתורה שלגבי 47
 48 אדם רגיל הם דברים נעלמים ונסתרים 48
 49 ואין לו בהם שום הבנה והשגה היו 49
 50 אצלו בגילוי בהכנה והשגה, 50
 51 ובאופן שגם לימוד תורתו 51
 52 הנגלית אף שחלק הנגלה שבתורה 52
 53 עוסק בענייני העולם הזה הגשמי הנה 53
 54 אצל רשבי" בבחינת המשכת 54
 55 והתגלות אור הפנימי והסתום 55
 56 כו', האור האלוקי הפנימי והנסתר 56
 57 כפי שהוא נמצא בתורה שהיה 57
 58 יודע הפנימיות הסוד והנסתר 58
 59 בכל פשטי ההלכות כו' והוא 59
 60 ראה בפשט הפשוט והגלוי גם את 60
 61 הסוד הפנימי הנסתר (ובזה גדלה 61
 62 מעלתו של רבי שמעון בר יוחאי 62
 63 לגבי שאר תנאים, לא מיבעי 63
 64 אין צריך לומר שגדלה מעלתו לגבי 64
 65 התנאים שעיקר עסקם היה 65
 66 או בנגלה דתורה או 66
 67 בפנימיות התורה, היינו באחד 67
 68 מהם מלבד, ללא שילוב ואיחוד בין 68
 69 השניים אלא גם לגבי התנאים 69
 70 שעסקו בנגלה דתורה 70
 71 ובפנימיות התורה יחד)⁶⁹. 71
 72 ויש לקשר זה עם מה שכתב 72
 73 הרב-החסיד רבי איזיק מהאמיל בשם 73
 74 מפאריטש⁷⁰ ששמע מהרב- 74
 75 החסיד רבי איזיק מהאמיל 75
 76 שלגבי נשמות הגבוהות כמו רבי 76
 77 שמעון בן יוחאי לא נחרב הבית כלל כו', ומבחינתם האור 77
 78 האלוקי האיר אחרי החורבן בדיוק כמו לפני החורבן והינו, לפי שענינו 78

(62) ספר יצירה פ"א מ"ד. (63) רד"ה עוטה אור כשלמה ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 67). (64) תהלים קד, ב. (65) ראה גם אוה"ת שם ע' קצו. (66) ראה גם סה"מ עטר"ת שם: "וזהו ונתתי גשמיכם בעתם, שע"י ההילוך בכחי' אהבה דבכל מאדך הוא גילוי בחי' פנימיות התורה". (67) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב. (68) שבת יא, א. (69) ראה המשך תרס"ו ע' מה. ע' ריט. ע' שו. (70) פלח הרמזן שמות ע' ז.

אם בחוקותי תלכו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הוּא שָׁבוּ הִיָּה גִילוי עֲצֻמוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְאֶצֶל רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי הָאִיר גִּילוי עֲצֻמוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ
2 בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְהָאִיר הַזֶּה הַמְּשִׁיךְ לְהָאִיר אֲצִלוּ גַם אַחֵרֵי הַחֲרוּבִין כִּן
3 שְׁלֵגְבֵי הַחֲרוּבִין לֹא הִיָּה הַעֵלֶם וְהַסְתֵּר.
4
5 וְכִינּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה הִיא הַמְּמוּצָע
6 הַמְּקַשֵּׁר וְהַמְּחַבֵּר שֶׁעַל־יָדָהּ הִיא
7 הַהִמְשָׁכָה שֶׁל הָאִוֵּר הָאֱלֹוִקִי
8 בְּעוֹלָם (כַּנ"ל סְעִיף ד). הָרִי
9 מַעֲלָתוֹ שֶׁל רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן
10 יוֹחָאי בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה נִמְשָׁכֶת
11 לֹא רַק בְּעֵינָיִים וְרוּחָנִים אֲלֵא גַם
12 בְּעֵינֵי הַפְּרָנְסָה הַגְּשֵׁמִית, שֶׁהִיא
13 בְּאֹפֶן נֶעֱלָה מֵאֵד מִבְּחִינָה
14 שְׁלִמְעֵלָה מִסְדֵּר הַשְּׁמַלְשָׁלוֹת,
15 שְׁלֵבֵן סִבְיָא לִיהִ לְרַבֵּי
16 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שִׁיטְתוֹ הִיא
17 אֶפְשָׁר הָאֵם יִתְכֵן אָדָם חוֹרֵשׁ
18 בְּשַׁעַת חֲרִישָׁה וְזוֹרֵעַ בְּשַׁעַת
19 זְרִיעָה כֹּוּ תוֹרָה מַה תְּהֵא
20 עֲלֶיהָ וּלְפִי שִׁיטְתוֹ הָאֵד לֹא צָרִיךְ
21 לְעִסּוֹק כֻּלָּל בְּעֵינָיִי הָעוֹלָם אֲלֵא רַק
22 בְּתוֹרָה, וְלִגְבֵי הַפְּרָנְסָה אֵל לוֹ לְחַשׁוֹשׁ
23 אֶלֵא בְּזִמְן שְׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין
24 רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוֹם מְלֹאכְתָּן
25 נַעֲשִׂית עַל־יְדֵי אַחֲרִים,
26 שְׁנֶאֱמַר 71 וְעַמְדוֹ זְרִים וְרַעוּ
27 צִאֲנָכֶם וְגו', 72 מְבַלֵּי שְׁבֵנֵי יִשְׂרָאֵל
28 יִצְטָרְכוּ לְהַתְּעַסֵּק בַּעֲצָמָם בְּעֵינָיִי
29 הַפְּרָנְסָה (וּרְק כְּאִשֶּׁר אִינֶם עוֹשִׂים אֵת
30 רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוֹם אוֹי עֲלֵיהֶם לְעִסּוֹק
31 בְּעֵינָיִי הַפְּרָנְסָה בַּעֲצָמָם) וְהִנְיֹו,
32 שֶׁעַל־יְדֵי הָעֵסֶק בְּתוֹרָה נִמְשָׁךְ
33 שִׁפְעָה גַם בְּגִשְׁמִיּוֹת (וְלֹא בְּאֹפֶן
34 שֶׁל שְׁלִילַת הַגְּשָׁמִיּוֹת וּפְרִישוֹת
35 מֵהָעוֹלָם), אֶלֵא שֶׁהַהִמְשָׁכָה
36 בְּגִשְׁמִיּוֹת שְׁבָאָה עַל יְדֵי לִימוּד
37 הַתּוֹרָה בְּאֹפֶן כּוֹה, לְמַעֲלָה מִמִּדְיָה
38 וְהַגְּבִלָה, הִיא בְּאֹפֶן שְׁלִמְעֵלָה
39 מִהַטְּבַע, שֶׁזֶּהוּ הָאֹפֶן הַיִּתְרִי
40 נַעֲלָה בְּעֵינֵי הַפְּרָנְסָה (כַּנ"ל
41 סְעִיף ג).
42 וְזֶהוּ גַם מַה שְׁמַצִּינּוּ בְּנוֹגַע לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְרַבֵּי

אֶלְעָזָר בְּנוֹ, שֶׁכָּפָּאֵר הָיָו בְּמַעֲרָה וְעִסְקוּ בְּתוֹרָה לְמַעֲלָה מִמִּדְיָה 43
וְהַגְּבִלָה אֵיתְרַחֲשִׁישׁ נִיסָא, אֵיבְרִי לְהוּ חְרוּבָא וְעֵינָא דְמִיָּא 44
כֹּו' 73, הַתְּרַחֵשׁ נִס וְנִבְרָא לֵהֶם עֵץ חֲרוּבִים וְעֵמֶץ מִיָּם וּמֵהֶם הֵם נִיזוּנוּ בְּמִשְׁךְ 45
הַשָּׁנִים שֶׁהָיָו בְּמַעֲרָה הִנְיֹו שֶׁהַפְּרָנְסָה שְׁלָהֶם הִיָּתָה בְּאֹפֶן נָסִי, 46
לְמַעֲלָה מִהַמִּדְיָוֹת וְהַגְּבִלּוֹת שֶׁל 47
הַטְּבַע. 48
וְלִהְעִיר גַם מֵהַשְּׁקָלָא־וְטְרִיָּא 49
הַדִּיּוֹן בְּדַבְרֵי הָאֲחֲרוּנִים 74, 50
אֵיךְ אֶכְלוּ רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְרַבֵּי אֲלַעזָר 51
מִיָּד מְאוֹתוֹ חְרוּב, וְלֹא חִיּוּשֵׁי 52
וְלֹא חֲשָׁשׁוֹ מְשׁוּם עֲרָלָה, הָאִיסוּר 53
לְאֲכֹוֹל מִפִּירוֹת הָעֵץ בְּשִׁלוּשַׁת הַשָּׁנִים 54
הָרֵאשׁוֹנוֹת וְאַחַד הַתּוֹרָצִים עַל 55
זֶה, שֶׁזֶּהוּ לְפִי שְׁבָא מִן 56
הַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ נָס, וְאִין דְּבַר 57
טָמֵא יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם 75 58
בְּשׁוּנָה מִפִּירוֹת עֲרֵלָה הָאִיסוּרִים 59
בְּאֲכִילָה וְנַחֲשִׁים דְּבַר טָמֵא, פִּירוֹת 60
הָעֵץ שְׁצַמַּח בְּדֶרֶךְ נָס מִן הַשָּׁמַיִם הָיָו 61
מוֹתֵרִים בְּאֲכִילָה מִיָּד. 62
וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁגַּם זֶה שֶׁל מַעֲיֵן 63
הַמַּיִם וְעֵץ הַחֲרוּבִים שֶׁנִּבְרָאוּ לְרַבֵּי 64
שְׁמַעוֹן וְרַבֵּי אֲלַעזָר לֹא הִיָּה בְּאֹפֶן 65
שֶׁל שִׁדְדוֹד וּבִטּוֹל מְעַרְכוֹת 66
הַטְּבַע, כִּי אִם בְּאֹפֶן שְׁאִינֹו 67
בְּגִדְרֵי הַטְּבַע קָלָל (כּוֹלָל גַּם 68
נָס שְׁמִשְׁנָה אֵת הַטְּבַע שֶׁגַם זֶה 69
שִׁיךְ בְּמוֹבֵן מְסוּיִם לְגַדְרֵי הַטְּבַע אֲלֵא 70
שֶׁפּוֹעֵל שִׁנּוּי טְבַע וְאֵילוֹ הָעֵץ וְהַמַּעֲיֵן 71
שֶׁנִּבְרָאוּ לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן וְרַבֵּי אֲלַעזָר הָיָו 72
דְּבַר שֶׁלֹּא בְּגַדְרֵי הַטְּבַע (כֻּלָּל), אֶלֵא 73
שֶׁהַהִנְהֵגָה לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה 74
הַמּוֹגְבֵּל וְהַמּוֹגֵדֵר הִיא בְּאוֹתוֹ 75
אוֹפֶן כְּמוֹ בְּמְקוֹם שְׁלִמְעֵלָה 76
לְגַמְרֵי מִן הַטְּבַע וְכֹל זֶה הִיָּה עַל 77
יְדֵי כֵן שְׁאֹפֶן לִימוּד הַתּוֹרָה שֶׁלֹּהֶם 78
הִיָּה לֵלֵא כֹל גֵּדֵר וְהַגְּבִלָה. 79
וּבִזְהָ לְפִי הַהִסְתֵּר הָאִמּוּר שֶׁמְדוּבָר 80
בְּנֶס שְׁנַעֲלָה לְחַלּוּטֵין מְגַדְרֵי הַטְּבַע 81
מְתוֹרָצָת קוּשִׁית הָאֲחֲרוּנִים 76 82
מְזֵה שְׁאִין נְהַיֵּין מִמְעַשָּׂה 83
נָסִים 77, וְהִנְיֹו לְפִי שֶׁכָּפָּאֵר עוֹשִׂין לוֹ נָס מְנַפְּיֵין לוֹ 84

(71 ישעי' סא, ה. 72) ברכות שם. (73) שבת לג, ב. תקו"ז בהקדמה בתחילתו. (74) ראה ספר כרם אפרים (פיעטרקוב, תרצ"ז) מאמר ט. הובא בנצו"ז לתקו"ז שם. (75) סנהדרין נט, ב. (76) שו"ת אמרי דוד (בילגוריאי, תרצ"ד) סו"ס מט. (77) פרש"י תענית כד, א"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 תתמלא זהב, כיון שהמטה העולם הזה הגשמי עצמו התעלה והוא
 2 עצמו נעשה באופן שלמעלה מגדרי הטבע.
 3 (ו) וזהו אם בחקתי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו',
 4 דקאי שהכוונה היא לא רק על ענין הגשמים כפשוטו
 5 בגשמיות, אלא גם על ענין הגשמים ברוחניות, ואדרבה,
 6 אין הכוונה שהגשמים כפשוטם גורמים את הגשמים ברוחניות אלא להיפך
 7 ההתחלה היא מענין הגשמים ברוחניות, ומזה
 8 משתלשל ענין הגשמים גם בגשמיות, כמבואר לעיל, ומכל-
 9 מקום העיקר בזה הוא ההמשכה בגשמיות דוקא⁸⁰
 10 כי תכלית הכוונה היא שהאור האלוקי ירד וימשך בגשמיות, בעולם הזה
 11 התחתון.
 12 וכמו שהוא בכללות התורה ומצות, שהמעשה לימוד התורה
 13 וקיום המצוות בפועל הוא העיקר⁸¹, והינו, שאף-על-פי
 14 שענין המעשה אינו בערך מבחינת התוכן והמהות, פעולה
 15 גשמית מעשית היא דבר נחות שלא בערך, ללא כל יחס והשוואה לגבי
 16 ענין המחשבה והכונה, שהיא דבר רוחני נעלה ועל-אחת-כמה-
 17 וכמה לגבי רעותא דלבא רצון הלב שהוא ענין עמוק ופנימי בנפש
 18 עוד יותר מהמחשבה והכוונה כו', מפל-מקום המעשה הוא
 19 העיקר כי דווקא המעשה בפועל משלים וממלא את הכוונה העליונה.
 20 ועל-דרך-זה מובן בנוגע ליעודים הגשמיים, ומיושבת
 21 השאלה שנשאלה בתחילת המאמר מדוע התורה מבטיחה יעודים גשמיים
 22 על לימוד התורה וקיום המצוות בעוד שמעלת הרוחניות גדולה לאין שיעור,
 23 כי דווקא בגשמיות נשלמת הכוונה העליונה ועד שעל-זה אמרו
 24 שפרנסה גדולה מן הגאולה (כנ"ל סעיף ב), כי הפרנסה באה
 25 מהקודש-ברוך-הוא בעצמו והגאולה באה עלידי שליח, כי דווקא על-ידי
 26 הפרנסה הגשמית באים לתכלית הכוונה וכמובן גם ממה שכתב
 27 הרמב"ם⁸² בנוגע ליעודים הגשמיים שבתורה, שאין הם

1 מזכיותיו⁷⁸, ולמה אם כן רבי שמעון ורבי אלעזר התפרנסו מחרובים ומים
 2 שנבראו בדרך נס? פי כל זה שלא נהניו מניסים ומי שנהנה מאבר
 3 מזכותיו הוא באשר הנס הוא באופן של שידוד וביטול
 4 מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה כו',
 5 וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 6 באשר הנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 7 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 8 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 9 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 10 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 11 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 12 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 13 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 14 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 15 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 16 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 17 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 18 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 19 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 20 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 21 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 22 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 23 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 24 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 25 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 26 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 27 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 28 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 29 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 30 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 31 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 32 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 33 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 34 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 35 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 36 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 37 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 38 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 39 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 40 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 41 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו
 42 מזכיותיו, אבל כאן בנס הוא באופן של שידוד מערכות הטבע, ובא בדרך כלל על-ידי תפלה ובקשה
 43 כו', וכיון שמשנים את הטבע בשבילו, לכן מנפין לו

(78) תענית כ, ב. (79) שמו"ר פנ"ב, ג. (80) ראה גם סד"ה אם בחוקתי תלכו תרס"ו (ע' תמו). (81) אבות פ"א מי"ז.
 (82) ה' תשובה פ"ט ה"ב. וראה גם סוף ה' מלכים.

אם בחוקתי תלכו

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 השכר הסופי על התורה והמצוות (כי לשיטת הרמב"ם עיקר השכר הוא בגן
2 עֵדֶן) שְׁעֲנִינֶם הוא פְּדֵי שְׁנֹשֵׁב פְּנוּיִם לְלִמּוּד בְּחֻמָּה וְלַעֲשׂוֹת
3 הַמִּצְוָה, ותהיה אפשרות מעשית לעסוק בתורה ומצוות באין מונע ומעכב
4 שְׁמִפְנֵי זֶה בגלל האפשרות להיות פְּנוּיִם מכל טרדה ולעסוק בתורה
5 נְתָאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לִימֹת
6 הַמְּשִׁיחַ, פְּדֵי שְׁיִנְחוּ 1
7 מִמְּלָכוֹת ממשלות של אומות 2
8 העולם שְׂאִינָן מְנִיחוֹת לָהֶם 3
9 לעסוק בתורה ובמצוות 4
10 הַהוֹגֵן, וַיִּמְצְאוּ לָהֶם מְרוּגֹעַ 5
11 וַיִּרְבוּ בְּחֻמָּה כּוֹי, שְׁמֵזָה 6
12 מוֹכֵן, שְׁכָל עֲנָן הַגְּאוּלָּה הוא 7
13 בְּשִׁבִיל שְׁיִהְיֶה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל 8
14 כָּל הַמַּצְטַרֵף לָהֶם בְּגִשְׁמִיּוֹת 9
15 (עֲנָן הַפְּרָנְסָה), שְׁעַל-יְדֵי-זֶה 10
16 יוֹכְלוּ לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה כּוֹי 11
17 ומעתה מובן עוד יותר מדוע התורה 12
18 מבטיחה יעורים גשמיים על לימוד 13
19 התורה. וְכָל זֶה כל האומר לעיל 14
20 בנוגע לפרנסה למעלה מהטבע וכן 15
21 האפשרות לעסוק בתורה ובמצוות 16
22 במנוחה באין מפריע הוא עֲנָן 17
23 הַפְּרָנְסָה בְּאוֹפֵן הַיּוֹתֵר נֶעְלָה, 18
24 לְמַעְלָה מֵהַטָּבַע, שְׁנֹמְשָׁף 19
25 עַל-יְדֵי הַעֲמָל וְהַיְגִיעָה 20

בַּתּוֹרָה תֵּן יְצִיאָה מִגַּרְדֵי הַמִּצִּיאוֹת, פְּנִיָּל בְּאֵרוּכָה. 26
וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי מֵהַ שְׁקוֹרִין פְּרָשָׁה זוּ פרשת "אם בחוקתי..." 27
וּנְתִיתִי גִשְׁמִיכֶם בַּעֲתֶם" בְּסִמְכוֹת לְחַג הַשְּׁבוּעוֹת (ומה שְׁקוֹרִין 28
פְּרָשַׁת בַּמִּדְבָּר קוֹדֵם חַג הַשְּׁבוּעוֹת, כְּסִימָן הַגְּאוּנִים⁸³, הָרִי 29
זֶה פְּדֵי לְהַפְסִיק בֵּין הָעֲנִינִים 30
הַבְּלִתִי רְצוּיִם' פְּסוּקֵי הַתּוֹכַחָה 31
שְׁבִפְרָשַׁת בְּחֻמָּה⁸⁴ לְמַתָּן 32
(תורה), כִּי, הַהֲכָנָה לְזִמְן מִתָּן 33
תּוֹרַתְנוּ, שְׂאֵז נֹתֵן הַקְּבִ"ה 34
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה מִיַּד 35
שְׁנָה מִחֻדָּשׁ, הִיא עַל-יְדֵי-זֶה 36
שְׁבָנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים עַל 37
עֲצָמָם מִחֻדָּשׁ אֶת הָעֲנָן 38
דְּבַחְתִּי תִלְכוּ, שְׁתִּהְיוּ 39
עֲמִלִים בַּתּוֹרָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה 40
בִּזְכוּת הָעַמֵּל וַיְגִיעָה לְמַעְלָה 41
מֵהַגְּבוּלוֹת זֹכִימִם לְכָל הַבְּרָכוֹת 42
הַמְּנוּיֹת בַּפְּרָשָׁה, עַד וְאוֹלָף 43
אַתְּכֶם קוֹמְמִיּוֹת, בְּגְאוּלָּה 44
הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה בְּאוֹפֵן 45
דְּאֲחִישְׁנָה⁸⁵ בְּמַהֲיוֹת. 46

תּוֹרַתְנוּ, שְׂאֵז נֹתֵן הַקְּבִ"ה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, הִיא עַל-יְדֵי-זֶה שְׁבָנֵי 17
יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים עַל עֲצָמָם הָעֲנָן דְּבַחְתִּי תִלְכוּ, שְׁתִּהְיוּ עֲמִלִים בַּתּוֹרָה, 18
וְעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִימִם לְכָל הַבְּרָכוֹת הַמְּנוּיֹת בַּפְּרָשָׁה, עַד וְאוֹלָף אַתְּכֶם קוֹמְמִיּוֹת, 19
בְּגְאוּלָּה הָאֲמִיתִית וְהַשְּׁלֵמָה בְּאוֹפֵן דְּאֲחִישְׁנָה⁸⁵. 20

83) סדר רב עמרם גאון סדר פורים. הובא בהגהות מיימוניות לרמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. 84) תוס' מגילה לא, סע"ב.
85) ישע"י ס, כב. סנהדרין צח, א.

המשך ביאור למס' עירובין ליום שלישי עמ' א

1 אָמַר אֲבִי, וְאָנֹן - ואנו, המאחרים כמה דורות מדורו של רבי
2 יוחנן, כִּי סִבְתָּא בְּגוּדָא - כמו יתר כבולת, לְנִמְרָא. כלומר, כמו
3 יתר שנועצים אותו בנקב צר שבכותל, שאינו נכנס בו אלא
4 בדוחק, כך אנו איננו יכולים להבין מה שאנו שומעים, כי אם
5 מעט ובקושי.
6 אָמַר רַב, וְאָנֹן ו-אָנֹן) כִּי אֲצַבְּתָּא בְּקִירָא - כמו אצבע בשעוה,
7 לְכַבְרָא. כלומר, כשם שהאצבע אינה יכולה להכנס בתוך שעוה
8 קשה, אלא רק נדבק בה מעט הימנה, כך אנו איננו יכולים להבין
9 מעצמנו אלא מעט מאד.
10 אָמַר רַב אֲשֵׁי, אָנֹן ו-אָנֹן) כִּי אֲצַבְּתָּא בְּקִירָא - כמו אצבע בבור,
11 לְשַׁבְתָּהּ. כלומר, כשם שהאצבע נכנסת בקלות בתוך הבור, כך אנו
12 מהירים לשכוח את תלמודנו.
13 הגמרא מביאה מימרא ענין בני יהודה שהיו מקפידים על לשונם:
14 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּנֵי יְהוּדָה - היושבים בארץ יהודה,
15 שְׁהַקְפִּידוּ עַל לְשׁוֹנָם - שהיו מדברים בלשון צח וברור, נְתַקְיָמָה
16 תּוֹרָתָם בְּיָדָם ולא שכחנה, בְּנֵי הַלְּיָל שְׁלֵא הַקְפִּידוּ עַל לְשׁוֹנָם, אלא
17 היו מדברים בלשון מקולקלת, לֹא נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָם בְּיָדָם.
18 מקשה הגמרא: מִיָּד בְּקִפְיָא תְּלִיא מִלְתָּא - וכי קיום התורה
19 וזכירתה תלוי בהקפדה על לשון צחה ומבוררת.
20 ולפיכך מפרשת הגמרא באופן אחר: אֵלָּא בְּנֵי יְהוּדָה דְּדִיבִי לִישְׁנָא
21 - שהיו מדייקים לחזור על תלמודם בלשון ששמעו מרבה, וּמִתְנַחֵי

לְהוֹ סִימָנָא - ומניחים היו סימנים בשמועות שלמדו כדי לזכרם, 22
נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָן בְּיָדָן, אבל בְּנֵי גְלִיל דְּלֹא דִיבִי לִישְׁנָא - שלא היו 23
מדייקים לומר בלשון רבה, וְלֹא מִתְנַחֵי לְהוֹ סִימָנָא - ומאחר שלא 24
היו מדקדקים בלשונם לא היו יודעים להניח סימנים לזכור 25
תלמודם, לֹא נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָן בְּיָדָם. 26
הפרש נוסף יש ביניהם, בְּנֵי יְהוּדָה גְּמָרוּ מִחַד רַבָּה - למדו מרב 27
אחד בלבד, ולפיכך נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָן בְּיָדָם, אבל בְּנֵי גְלִיל דְּלֹא גְּמָרֵי 28
מִחַד רַבָּה - לא היו לומדים מרב אחד אלא מכמה רבנים, והיו 29
שומעים מזה בלשון אחד ומוזה בלשון אחר, ולפיכך היו 30
מתבלבלים ושוכחים, וְלֹא נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָן בְּיָדָם. 31
רַבִּינָא אָמַר, בְּנֵי יְהוּדָה דְּגִילוּ מִסְּבָתָא - שהיו מלמדים ומגלים תורה 32
לאחרים, נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָן בְּיָדָם, אבל בְּנֵי גְלִיל דְּלֹא גִילוּ מִסְּבָתָא - 33
שלא היו מלמדים לאחרים, לֹא נְתַקְיָמָה תּוֹרָתָן בְּיָדָם. 34
ומוסיף רבינא שהפרש זה מצינו אף בן דוד המלך לשאול המלך. 35
דָּוִד גְּלִי מִסְּבָתָא - היה מלמד לאחרים, אבל שְׂאוּל לֹא גְּלִי מִסְּבָתָא 36
- לא היה מלמד. דָּוִד דְּגִילוּ מִסְּבָתָא, כְּתִיב בֵּיהּ (תהלים קיט עד) 'וְרֵאֵךְ 37
וְיִאוּנִי וְיִשְׁמְחוּ, כלומר, היו הכל שמחים עמו, לפי שהיו פסקיו 38
מכוננים אל האמת, שהיה אוסר את האסור ומתיר את המותר. 39
אבל שְׂאוּל דְּלֹא גְּלִי מִסְּבָתָא כְּתִיב בֵּיהּ (שמואל א' יד מז) ('אל כל) 40
[ובכל] אֲשֶׁר יִפְנֶה 41